

2012. szeptember

imborá

kíváncsi diákok lapja

A 13.
CIMBORA KALÁKA TÁBOR
KÉPES KRÓNIKÁJA A 13-19. OLDALON

ORBÁN FERENC ZENÉSZ ÉS

A CIMBORA ILLUSZTRÁCIÓS PÁLYÁZATA 2. KÖR

Pályázni lehet az alább felsorolt mondókák, gyermekdalok illusztrációjával:

- A gúnárom fekete
- Száraz tónak nedves partján
- Hull a hó, mesebeli álom
- Szarkatánc
- Fáj a kutyámnak
- Tekeredik a kígyó
- A gazda rétre ment

A legjobb rajzok megjelennek a készülő CD mellékletében.

FŐDÍJ: részvétel a 14. Cimbora Kaláka Táborban

Technika: szabadon választható képzőművészeti technika.

Méret: A/4

Beküldés módja: az elkészült műveket A Cimbora szerkesztőség postacímére várja a bíráló bizottság.

Beküldési határidő: 2012. október 30.

A LEGJOBB CIMBI NAPLÓT BEKÜLDŐ (tavalyi pályázatunk):

Pintér Anita (Tekerepatak)
Cimbis pótlót nyert.

A nyereményért kérünk, jelentkezzen
a cimboramail@gmail.com e-mail címen!

**Laterna magica pályázatának első fordulója
a 31. oldalon**

CIMBORA – 2012. szeptember, XXIII. évfolyam
Szórakoztató irodalmi, kulturális folyóirat
10–15 éves diákoknak
ISSN 1222-1910

A Cimbora árát a Cimbora Alapítvány bankszámlájára várjuk:
Cont IBAN: RO14BRDE1505V01455331500,
BRD: Sf. Gheorghe, Fundația Cimboră,
Cod fiscal: 8259184

Főszerkesztő: Farkas Kinga
Munkatársak: Bogdán László, Csillag István, Forrai Tibor,
Keszeg Ágnes, Keszeg Vilmos, Kónya Éva, Köllő Zsolt,
Vettrő Bodoni Barnabás, Zsigmond Győző

A borítón a 2012-es Cimbora Kaláka Tábor résztvevői.
Borítóterv, könyvtipográfia és nyomdai előkészítés: Csillag István
Kiadja a sepsiszentgyörgyi Cimboră Alapítvány.
Készült a sepsiszentgyörgyi T3 Kiadó nyomdájában.

Szerkesztőség: Cimboră szerkesztőség, Szabadság tér 7. szám,
Sepsiszentgyörgy, 520055, Kovászna megye, Románia
E-mail: cimboramail@gmail.com
Web: www.cimbora.net

TÁMOGATÓINK

Kovászna Megye
Tanácsa

Kovászna Megyei
Művelődési Központ

Sepsiszentgyörgy
Város Tanácsa

TÁMOGATÓ AZ RMDSZ ÉS
A COMMUNITAS ALAPÍTVÁNY

Nemzeti Kulturális
Alapprogram

Román Kulturális és
Örökségvédelmi Minisztérium

Tartalom

Cimbirodalom

FEKETE VINCE

Cincogósi Elemér (*Verses meseregény*)

HETEDIK CIN 4. oldal

Sulikezdés diáknaplóval

GÁRDONYI GÉZA

Világtalan Miska. Egy tanuló naplója 6. oldal

BODA EDIT

Lenkaladdin és a szobalámpa 10. oldal

Mesés kalandok

KESZEG VILMOS rovata

Bevezetés a mesék világába 11. oldal

Tábournapló

A 13. Cimbora Kaláka Tábort

képes krónikája 13. oldal

Barangoló

KÓNYA ÉVA rovata

A cipészgolyóbistól a progresszív

szemüvegig 20. oldal

Hogyan nézzünk filmet

SZÁNTAI JÁNOS rovata

A Hold sötét oldalán 25. oldal

EDŐSÁGOK

GERGELY EDŐ rovata

Ajándék lónak ne nézd a fogát 26. oldal

Pad alatt

Cimbi naplója 27. oldal

Hegyen-völgyön kul-túra

KÖLLŐ ZSOLT rovata

Ahol alkotni is jó: Alsócsernáton 28. oldal

Diáktér

A „Bonts szárnyakat” önismereti

esszé-pályázat után 29. oldal

SZÓCSAVARGÓ

..... 32. oldal

KERESZTREJTVÉNYEK

..... 33. oldal

CIMBI KÉPTÁRA

..... 35. oldal

Tavalyi decemberi lapszámunktól kezdve olvashatjátok folytatásokban Cincogósi Elemér, a templomi pelegér kalandjait, aki nagy ínségében dönti el, hogy odahagyja addigi lakhelyét. Kalandos út következik számára, első állomásként egy csábító éléskamrával, ahol ráadásul további sorsát meghatározó álmot lát Tordon Borzon magas hegyi váráról és annak bájos lakójáról, Lauráról. Úgy határoz: tovább indul, megkeresi az álomvidéket és Laurát, boldogsága zálogát.

(Annál is inkább, hogy időközben a kamrában felszerelik az egérfogót...) A kalandok folytatódnak: Elemért hatalmas vihar tépázza meg, egy odúba menekül, ahol a sors társat hoz eléje, Pele Ágoston képében. Együtt mennek hát tovább, együtt állják ki az első nagy megpróbáltatást: egy patkánycsapat fogságába kerülnek, ahonnan nem kis szerencsével sikerül szabadulniuk ... hogy aztán újabb nehézségbe ütközzenek, egy óriási hal gyomrában kötve ki.

FEKETE VINCE

Cincogósi Elemér

- Verses meseregény -

HETEDIK CIN

Amelyben hőseink egy szigetre vetődnek

Ott, ahol a nagy kékségben apró pontok állanak, mint egy bolha, akkorácskák, szinte nem is látszanak ki a mozgó óceánból, képzeljétek el, ami csordulásig tele vízzel, s tetején leng valami, távolról csak légy piszoknak vélhetnéd a térképen, ám közelről meg szemlélve, rájössz, hogy mily képlékeny, mily sekélyes kobakodban földrajzból a tudásod, mert egy sziget lesz az, bizony, mihez halunk hullámzott.

Szerencse, hogy Cincogósi s Ágostonunk foga jó, s úgy dolgozik, mint a fűrő, ásó, szabó, faragó, pedig aztán nem megy könnyen a háborgó habokban tehetetlen dobált halban, halgyomorban, torokban.

Előbb Cincogósi fúrja oldalát a bálnának, aztán pedig Ágoston is nekilát a munkának, aztán megint Cincogósi, s újra akkor Ágoston, mint két testvér, úgy kaparnak csonton, izmon és roston, s mikor éppen két órája (az is lehet, hogy három) volt annak, hogy éles foguk csákányolt a bálnánkon, egyszeriben nagy fényesség jelent meg a lyuk végén, bedugta a fejécskáját pontban annak legszélén, aztán el is terpeszkedett kényelmesen egészen; megállt Ágost, s kikönyökölt: - Azt hiszem, hogy kiértem.

Cincogósi ugrott egyet, örömeiben kiáltott, kurjongatott, tánca perdült,

mikor bentről kimászott.
Belékarolt Ágoston is
az ujjongó társába,
lejtettek is egy vad táncot
a zátonyt ért bálnára,
hogy rezgett az egész környék
cincogásuk hangjától,
kiabáltak, ugrándoztak:
„Kiástunk a bálnából!”

Válaszoltak rá a hegyek,
visszhangozta a vidék
Cincogósi és Ágoston
mérhetetlen jókedvét.

Hú, de milyen sziget volt az,
ahová most kirágtak,
nem is látott szem még olyan
cukorsüveg sziklákat,
amelyek az eget nézték,
csodálták az ég urát,
és a fejük beletúrták,
mint gyerek a buksiját,
jól a puha fellegekbe,
a hófehér habokba,
hogy száradni odanyújsák:
süssed, meleg napocska!

Cukor volt itt egytől-egyig
az összes hegy oldala,
tetejétől az aljáig
csupa cukorhó-dara
lepte be a völgyeket
és borított be minden egy
emelkedést vagy rejteket.

És a tenger, mint a hárméz,
lustán, lassú kortyokban
nyaldosta a cukorpartot
hullámival, azonban
a csúcsokra áhítozva
egy-egy pillantást vetett,
minden újabb hullámszásban
sóvárogván a hegyet,
melyből csokipatakocskák
iramodtak lefelé,
le a habzó tisztásokra,
pont a sziget közepén,
hol egy komor csokivulkán
nyomta csókját az égre,
mikor, mintha pőfékelne
s vak volna fél szemére,
behunyt szemmel pumpálta a
forró csokit kedvére;
csak úgy, önként, mindenkinek,
ki arra jár, ebédre.

A nap fénye nézte magát
a sok csilló szemcsében,
illegette sárga haját,
fésülködött mentében,
ahogy éppen kapaszkodott
keletről fel, dél elé,
a tengernek hullámiból
fel a magas ég felé.

– No, elég volt az örömből –,
állt meg ekkor Ágoston,
s szemecskéjét széthordozta
fákon és a sok bokron –
induljunk el most a partról
a szigetre befelé!
Szívükben a kíváncsiság
apró lábuk terelé.

– Menjünk innen, jó testvérem,
hagyjuk ezt a halszagot,
hol a tenger vagy óceán
folyton-folyvást kavarg,
be innét a sűrűjébe
ennek a szép szigetnek,
fedezzük fel, mit tartogat
számunkra a Süveg-hegy,
lássuk, hogy a csokipatak
honnán folyik, s mint ered
a tűzhányó oldalából
ez a lávarengeteg.

Elindultak ekkor lassan,
útra keltek – s jól tevék,
mert egy szörnyű krokodilus
a halszagra odaért,
s készülődött ebédelni,
vett is elő kést, villát,
társai is kúsztak-másztak,
csak kezüket megmosták;

illelmes volt e népség,
hogy ne mondjuk, jólnevelt,
étel előtt fohászokdtek,
tányért tettek és kehelyt,
és a főveny-abroszukon
terítették ekképpen,
fehér damaszt homokszőnyeg
köré ültek le szépen.
Nekiláttak nagy illendőn,
s alig épp, hogy csámcsogtak,
kortyoltak a hal szeméből,
húsából lakmározta.

Pelénk sem várták végig,
hogy fog el a „hajó”,
melynek mélyén be jól éltek,
volt ott ital, ikra, só,
halmáj is, meg zúzapörkölt,
roston finom falatok...
– Pá, halacska, pá, hú hajlék,
finom étkek és szagok,
mert a távol szólít minket,
hajt az álom, hív a hon,
nézzünk szét és lépünk innen,
fürgén ám és szilajon.

Útnak indult a két pele,
gyalogolva járni be
ezt a finom szigeteckét...
– Gyorsan, lábak, ízibe,
fedezzük fel magunknak az
újabb tájat s színeket!

S egymás között Cingapurnak
nevezték a szigetet.

(Folytatása a következő
lapszámunkban)

Csillag István illusztrációi

Sulikezdés diáknaplóval

Különösebb kutatás nélkül kijelenthetjük talán, hogy az irodalom különböző műfajai közül az egyik legvonzóbb a napló. Az a többé vagy kevésbé személyes „valomás”, amely betekintést enged szerzője mindennapjaiba, gondolataiba, lelkivilágába, miközben kisebb vagy nagyobb mértékben közösségéről, korának társadalmáról, közérzetéről stb. is tudósít, közvetlenül vagy közvetetten. Úgy utazunk ezek olvastán időben és térben, hogy akaratlanul is összehasonlítjuk ezeket a szövegeket korunk és életünk tapasztalataival. Ezzel valamilyen módon – beleérzésünk vonalán mindenképp – interaktívá is válik a naplók olvasása, ami újból csak vonzerejüket fokozza.

A naplók között természetesen vannak olyanok is, amelyeket diákok írnak. A magyar irodalomban is találunk diáknaplókat, ezek közül most eggyel ismerkedhetek meg.

A legtöbbször által az *Egri csillagok* szerzőjeként ismert, 1863-ban született, 1922-ben, kilencven éve elhunyt író, Gárdonyi Géza alkotásai között leltünk rá a *Világtalan Miska*. Egy tanuló naplója című hosszabb írásra. Egy diák gondolatait sorjázza, akinek számára vannak szerencsés és szerencsétlen, jó és rossz, illetve közönséges, vegyes, izgalmas, különös és még sokféle napok – élménybeszámoló pedig ehhez igazodnak.

Iskolakezdés küszöbén ebből kínálunk ízelítőt az alábbiakban.

GÁRDONYI GÉZA

Világtalan Miska. Egy tanuló naplója

(részletek)

Szerencsés nap. Ma töltöttem be a tizenkettedik évet, és jó atyám adott egy új veretű ötkoronást. És azt mondta végül:

– E szent napon köss egy nagy és bölcs fogadást, rád bízom, mit. És az a fogadásod folyton a szemed előtt ragyogjon életednek további útjain.

Az ötkoronáson vettem: tízen töltött bonbont, tízen berlini kéket, húszon karmint és egy japáni skatulyát, kulcsosat. Elzárom a naplómat a lányok orra elől.

És sokat gondolkodtam, hogy mi legyen az a nagy és bölcs fogadás, hogy azért nehéz se legyen, és mégis előttem ragyogjon életemnek további útjain.

Végre is azt a fogadást kötöttem, hogy én nem fogok megházasodni sohasé.

Szerencsétlen nap.

A latinból elégtelenre feleltem, és hiába mondtam, hogy tegnap a születésem napja volt, a tanárnak az semmi!

És volt még tizenkét fillérem, és hazajövet mazsolát vettem vigasztalásul. És Emma rögtön, amint beléptem, aszongya:

– Mi történt veled?

Meg Etel is:

– Mi történt veled?

– Semmi.

– Sirtál! Látom a szemedrűl! – mondja Emma. – Megint beszekundáztál.

Még Jolán is.

– Hallgassatok – mondom –, mert úgy összekuszálom a frizurátokat!...

És el is árultak volna, de szerencsére jött Iza néni a Mártával, és Mártának új ruhája volt, csipkerózsa színű, és attól megfedkeztek rólam.

Szerencse, hogy itt volt ebédem is Iza néni a Mártával. Így az árulkodás elmaradt. És káposzta volt, és jó anyám még többet mert a tányéromra, mint szokott. És jó atyám rám dörmögött:

– Micsoda finnyálgodás ez! Meg fogod enni!

És megettem.

És Etel gonosz örvendezéssel pislogott rám. És Emma is, Jolán is. Szép testvérek! De még a kuzenem is. Szép kuzenek!

És jó atyámon is láttam, hogy megsajnált a gyötrődésemben, jóakarátulag szólt a káposzta után:

– Ernő tegnap töltötte be a tizenkettediket.

És Iza néni is megköszöntött. Márta is. És Márta is megcsókolt. Ha nem az asztalnál történik, biztos, hogy beleharapott volna a fülembe.

És azt mondja jó atyám:

- A fogadás?
- Megtörtént - feleltem.
- No, és mit fogadtál?

Haboztam, de aztán elszántan vágtam ki:

- Azt, hogy én nem fogok megházasodni.
- És még kinevettek.

Csak jó atyám helyeselte, és ez nekem elégtétel volt.

Aztán Iza néném faggatott, hogy:

- Miért?
- Azért - feleltem -, mert én ismerem a nőket.
- És megvetően pillantottam a lányokra.

(...)

Rossz nap.

Ma már Jolán kért, hogy csináljam meg a számtanját. És jó anyám is rám parancsolt. És igen bosszús voltam, mert ők csak bábusznak, és én meg dolgozzak. Hát megcsináltam, de csak azért is hibásan.

Emma még mindig bibliai ábrázattal néz rám, és Etel se szólt hozzám egy szót se.

Csak annyit mondott, hogy azt mondja:

- Vége a testvériségnek!
- Béke hamvaira! - feleltem egykedvűen.

Legalább nem alkalmatlankodnak a szobámban. (...)

Vegyes nap.

Emma ma se szólt hozzám, és biztos, hogy örökre haragban maradtunk volna.

De más történt.

Ugyanis egy dongót hajtottam a porolópálcával a szobában, és a dongó a mályvavirágos, porcelán lámpa-ernyőre szállt, és csak gyöngéden ütöttem rá, mégis az ernyő meghasadt.

És Emma látta, és örömtől ragyogott a szeme.

Könyörögtem neki, hogy ne áruljon el, és mindent megígértem neki, de ő azt mondta, lehetetlen megbocsátania.

De aztán bizonyára meggondolta az ügyet.

És este, ahogy jó anyám meglátta az ernyőt, haragosan kérdezte:

- Ki törte el?

És Emma nyugodtan felelte:

- Én törtem el, anyácskám, véletlenül.

No hát, hogy ezek a lányok... született mesterei a hazugságnak.

(...)

Gárdonyi Géza (Ziegler Géza) 1921-ben

Nagy nap!

Semmiből se buktam, csak az elégségesekért szidtak meg itthon, és példaképek állították elélem a lányokat.

És én elkeseredtem, és azt mondtam, mikor jó atyám otthagyta az asztalt, hogy minden lányiskolára rá lehet tenni címerül egy szakajtót, és hogy Emma is két bével írja azt, hogy *egyéb*.

Ma vettem hat festéket és kagylót. És Emma ma délután kapta az első hosszú ruhát.

Büszke benne és csúf.

Jó nap.

Összeszedtem minden bátorságomat, és némi vigyázatokkal bementem. Potykássy úr igen szívesen kezet szorított, és Ernő öcsémnek nevezett. Eleinte csak szemmel tartottam az ajtót a hátam mögött, de aztán láttam, hogy egy jámbor és ostoba emberrel van dolgom. Csak a katonaruha félelmes rajta. Voltaképp birtokos ő, és jogot is végzett állítólag, de bizonyára csak kegyelemből eregették át az osztályokon.

No, kitűnően mulattam rajta! Csak elnéztem, hogyan meregeti a szemét Emmára!

- Emmácska angyali lélek! - mondotta.

Ránéztem Emmára, hát olyan szenteskedve ült ott, hogy alig bírtam nyeldesni a nevetést.

Vidám nap.

Emma minden öt percben a tükörbe néz, és igen bosszús rám.

Gárdonyi édesapja, Ziegler Sándor

És délben is, hogy atyám kérdezte, hogy ki sütötte a túrós lepényt, hamarosan rámondtam:

– Az angyal.

És mink hárman neveltük, és jó atyám megszidott bennünket.

És én délután csak azért is így mondogattam:

– *Harcásási és kecsegéssi Potykássi Mihály.*

És Emma majd megpukkadt.

(...)

Közönséges nap.

Mától kezdve V. M. a naplómban azt jelenti, hogy *Világtalan Miska*, vagyis *Vak Mihály*.

No hát, ez az Emma hogy rászedi azt az embert!...

Hogy tudja játszani a komolyat, az okosat, az igaznyelvűt, az angyalt!...

Pompás nap.

Színházban voltunk, V. M. hozott a szünetben egy nagy tasak kuglert.

És nekem igen tetszett a csupa gyémánt, gyönyörű királykisasszony.

És igen elcsodálkoztam, hogy azt mondták, hogy az csak üveg-gyémánt, és hogy a királykisasszony a szomszéd házmesternek a leánya. Csak ki van festve.

(...)

Gárdonyi édesanyja, Nagy Terézia

Izgalmas nap.

Ebédén nálunk volt V. M. meg az atyja. És V. M. megkérte Emmát, hogy feleségül veszi. És jó szülőim csak néhány nap múlva válaszolnak.

És én azt gondoltam, hogy ez képtelenség, de csak elhűlt a vérem, mikor este hallom, hogy bele fognak egyezni.

Ebből valami nem jó lesz!

(...)

Veni sancte.

A mise alatt azon gondolkodtam, hogy felvilágosítom V. M. bácsit, mert ha elveszi, másnap visszaküldi, mint jó anyám szokta a mézárósnak a rossz csontot.

És mondtam is Etelnek, hogy gyere, mondokvalami igen bizalmasat, de esküdj meg. Megesküdött, aztán mondtam neki, hogy meglásd, ebből szerencsétlenség lesz! Mert darabig lehet színlelni mindent, de ha megösmeri Emmát, hogy micsoda álnok rosszcsont, baj lesz.

Etel is gondba esett, és elárult jó anyámnak, és jó anyám engem számárnak nevezett.

(...)

Igen rossz nap.

Ma ott ültem darabig a szalonban, és hallottam, hogy Emma Misinek nevezi Miska bácsit, sőt egyszer *Misicának* is!

Csak elhúltam erre a vakmerő szemtelenségre, és este megint összevesztünk, mert én mondtam, hogy mersz te egy szakállas embert per *Misi, Misica* szólítani?!

És ő engem összezsacsizott, és én vissza, és jó anyám is ahelyett, hogy őt szidta volna meg, engem butázott össze, hogy mit avatkozok a dolgukba?!

(...)

Igen izgalmas nap.

Az esküvő. Rajtam fekete új ruha. Összesen nyolcan. És Mártát nekem osztották.

Eleinte bosszús voltam érte, de ő virágot tűzött nekem a keblemre, és hízelgett, és mentünk karonfogva.

És én templomig nem fogtam fel komolyan az ügyet, csak akkor estem gondba, mikor az a jó balek áhítatos megindulással esküdte: – *Soha őt el nem hagyom...*

Hogy esküdhetik egy meglett ember ilyen meggon-
dolatlanul! Hiszen nem ismeri Emmát.

Mi lesz, ha rájőzanodik, hogy a csupa gyémánt királykisasszony voltaképp csak köznapi leány!

A nap legszebb része az uzsonna volt az esküvő után, és Mártának adták a tortának az egyik cukorrózsáját, ő meg titkon nekem csúsztatta. Ezért megbocsáttatnak az ő bűnei.

És aztán Emma elbúcsúzott V. M.-mel, mert Bécsbe utaznak, és onnan Velencébe, és Emma onnan már nem hozzánk tér vissza. És igen sírt. És jó anyám is. És mindenki. Még én is!

Gárdonyi 1880 körül, egri tanítóképzősként

De hát aztán arra gondoltam, hogy fölösleges vízpa-
zarlás, hiszen Emmát úgyse bírják ki sokáig.

(...)

(Forrás: **Szüleim gyémántja voltam** – Magyar Elekt-
ronikus Könyvtár)

Zsoldos Z. Csaba
összeállítása

A Gárdonyi-gyerekek az 1890-es évek derekán. Balról jobbra: József, Gizella, Sándor

BODA EDIT

Lenkaladdin és a szobalámpa

Lenkaladdin egy tizenkét emeletes ház hetedik emeletén lakott. Onnan éppen rálátott a fák tetejére, sokszor büszkén tekintett körbe, majd megállapította:

- Nagyon jó a kilátás.

Lenkaladdinnak volt egy ősrégi szobalámpája, amit még a nagyapjától örökölt. Kopott volt az árva, gyengén is világított, ezért egy napon fogta a kacatot, és kidobta az ablakon.

- Elegem van a gyér fényedből, a színtelenségedből! - kiáltotta fintorogva a megunt lámpa után.

Éppen akkor sétálgatott arra egy Opál nevű, kövér, kocsonyatestű szellem, aki a fák tetején lépdelt. Hogy miért éppen ott? Hát azért, mert félt a kóborkutyáktól, ám restellte bevallani. Mindig azt füllentette, azért andalog a fák hegyén, mert a fák csúcsai masszírozzák a talpát. Ez a szellem pont abban a pillanatban érkezett Lenkaladdin ablaka alá, amikor a szerencsétlen szobalámpa kirepült az ablakon.

Svupsz! A szobalámpa fejen találta a szellemet, de nemcsak, hogy kobakon durrantotta, hanem áthatolt a furcsa állagú szellemkoponyán, belezuhant a lény hasába.

A szellem továbbbaraszolt, Lenkaladdin pedig szobalámpa nélkül maradt. Látta a szellemet ellibegni a szobalámpával a gyomrában, de egyelőre nem bánt meg semmit.

- Jobb ez így - mondta elégedetten.

Ám a napok teltevel lassan-lassan rossz érzése támadt, bánni kezdte tettét, hiszen esténként most már gyertyafénynél kellett olvasnia és zoknit stoppolnia.

Addig-addig, míg egy napon elhatározta, megkeresi a méltatlanul kidobott szobalámpáját. Arra gondolt, egyenesen az Ukmafukki-sivatagba megy, ott majd megleli a szellemet. Kilépett az ablakon, egyik lába itt, a másik ott, és

huss, már a perzselő homokban találta magát. Hirtelen megpillantotta az általa keresett szellemet. (Egymást verte le a sok szellem, annyi volt belőlük ebben a sivatagban.)

Kissé megijedt, amikor észrevette az irtón lefogyott valamikori behemótot. Felismerte a hasában himbálózó szobalámpáról. Lenkaladdin meglepetésében elbújt egy

homokdűne mögé, jól összeszorította a száját és a szemét, ám alighogy elrejtőzött, nagy szél kerekedett, és a dombcskát úgy elfújta, mintha ott sem lett volna. Lenkaladdin erre csak akkor eszmélt rá, amikor a megviselt szellem egészen közel jött hozzá, és megkopogtatta a fejét. Lenkaladdin először kinyitotta a jobb szemét, majd a balt, és rákancsalított a sovány szellemre.

- Hát itt vagy, te semmirevaló!? Te, szobalámpák utcaseprője, hóhéra, te, katasztrófális, lotykaképu muroklevés! - kiáltotta diadalmasan a szellem, amint fülön ragadta Lenkaladdint.

- Itt vagyok, felséges sonkaszellem, azaz sovány szellem - igazította ki magát Lenkaladdin. Majd így folytatta: - A szobalámpámért jöttem. Meggondoltam magam, mégiscsak jobb volt velem, mint nélküle.

- Mégiscsak, mégiscsak - bűgött csúfondárosan a szellem. - Na, adok én neked szobalámpa-dobálást! Amióta belepottyant a gyomromba, nem tudok jól szelet nyelni, emészteni, lefogytam, mint egy számúzótt piaci légy. Most téged is lenyellek, ne is tiltakozz! - és zsupsz, már be is dobta Lenkaladdint a torkába, ahonnan aztán a nyelvcsövön át, mint egy csúszdán, leereszkedett a gyomorba, ahol a régi szobalámpa várta.

Lenkaladdin amint megpillantotta a szobalámpát, megölelte, forgatgatta, nézegette. Gyorsan előkapta hímzett zsebkendőjét, és elkezdte fényesíteni, ha már úgyis fogságban vannak mindketten, legalább hasznosan töltse az időt.

No de ekkor megszólalt a lámpa:

- Mit parancsolsz, Lenkaladdin?! Végre úgy viselkedsz, mint egy igazi szobalámpa-tulajdonos!

Lenkaladdin csodálkozott is, meg nem is. Ismerte ő az *Aladdin és a csodalámpa* című történetet, de nem gondolta, hogy valósággá válhat valamikor is.

- Haza, menjünk haza, édes kis szobalámpám!

Abban a minutumban a lámpa izzani kezdett, akár egy üstökös, és valódi csodaparipává változott.

- Kapaszkodj jó erősen a fényörényembe, Lenkaladdin!

Azzal kiugrott a szellem fejből, pont a feje búbján át, ott, ahol beleesett, és egy szempillantás alatt hazaröpült a hetedik emeleti lakásba.

Másnap reggel Lenkaladdin fáradtan, saját horkantására ébredt, fejfelé lógott ki az ágyból, a szobalámpa pedig a padlón hevert, nem messze kókadó fejtől...

Csillag István rajza

Bevezetés a mesék világába

Amikor valaki hihetetlen, lehetetlen dolgot közöl velünk, így szólunk rá: *Ne mesélj! Ez mese!* Azaz: *ne hantázz, úgysem hisszük el, ez hazugság.* A mai szóhasználat szerint tehát a mese a valóságtól elrugaszkodott, fantasztikus, fiktív, kitalált, a logikát és a tapasztalatokat meghazudtoló történet. Más következtetésre jutunk, ha a népmese megnevezésére szolgáló szavakat nézzük. A különböző nyelvekben ugyanis a mesét megnevező terminus alapjelentése 'elmondani, hírszétlni' (az angol *tale* 'elmondani, elsorolni' jelentésű ige; a német *Märchen* 'hír' jelentésű főnév; a latin *fabula* 'mondani' jelentésű ige; a francia *conter* 'elmondani, elősorolni' jelentésű ige).

Valamikor tehát a mese tudást, megbízható állítást, valós eseményről készült hiteles, friss beszámolót jelentett. A mi mese szavunk 1450 táján tűnik fel írott forrásban. Ekkori jelentése 'rejtvénytyszerű példa, példázat', azaz olyan történet, amelynek tanulsága rejtve marad. Ezek szerint a magyar nép korábban nem ismerte volna a mesét? De igen, azonban nem ezzel a névvel nevezte meg. Mai jelentésben a szót 1749-ben írták le először, s több mint ötven évnek kellett eltelnie ahhoz, hogy a megnevezés elterjedjen. A 19. század első felében a mese és a monda terminusokat még következtelenül használták. Sokan a mondán is mesét értettek.

Hogyan alakult ki a mese? Erre a kérdésre nem lehet egyetlen választ adni. Több kutatási irányzat fogalmazott meg ezzel kapcsolatos feltételezést, sorakoztatott fel a hipotézist alátámasztó bizonyítékokat.

Miért ölte meg a vitéz a város kútját megszállva tartó sárkányt? Ma már tudjuk: tévedésből.

Erre a mesére biztosan ti is emlékeztek. A hős útnak indul szerencsét próbálni. Elvetődik a gyászba öltözött városba. Amikor a gyász okáról érdeklődik, megtudja, hogy a város egyetlen kútját sárkány tartja megszállva, és minden évben újabb áldozatot követel magának. Már minden lányt feláldoztak a nélkülözhetetlen vízért, most már az utolsón, a király lányán van a sor. A király a lányát, trónját és fele királyságát ígéri annak, aki megöli a rettegett sárkányt. A hős kiáll megküzdeni a sárkánnyal. Megöli, s elnyeri a királykisasszony kezét.

Nos, itt a tévedés. A mese mélyén ugyanis elfelejtett ősi meggyőződés lappang, az, hogy a vizek, az állatok, az erdők egy istenség (vagy gonosz démon) felügyelete alatt állnak. Vigyáz rájuk, nem engedi a vizeket kiapadni, az állatokat kipusztulni, az erdőket, a réteket kiszáradni. S ez az isten engedi át a vizeket, az állatokat, az erdőket az embereknek. Az embereknek hálából vagy engesztelés végett áldozatot kell bemutatniuk. Ebben az esetben a kútban meghúzódó sárkány valójában egy akvatikus isten, akivel az emberek ünnepélyesen évről-évre felújítják az egyezséget. A szertartás keretében hálaáldozatot mutatnak be neki. Ennek legértékesebb formája az élőáldozat, ezen belül is az emberáldozat. Esetünkben a sárkány megölése, a lányáldozat elmaradása szörnyű következményeket vonhat maga után: a város egyetlen

kútjának vize végleg elapad. Ezt azonban a mese hőse nem tudja már, és a város lakói sem tartanak tőle.

A történet tehát valamikor nem mese, hanem mítosz volt. A mítosz ugyanis a világ teremtéséről, a megteremtett világ benépesítéséről, berendezéséről, a törvények, a szabályok kijelöléséről szóló történet. Csupán kevesek, a férfiak, a felnőttek, esetleg csupán a vallás specialistái (sámánok, papok) ismerhették, s beavatási ceremónia során juthattak birtokába, szertartásos körülmények között, ünnepélyesen idézték fel. Ám amikor a mítosz mesévé vált (ezt a folyamatot szakszóval demitologizálódásnak nevezik), nagy változásokon ment keresztül. Már nem azt hirdeti, hogy az isteneket tisztelni kell, mert nélkülük az emberek nem tudnak élni (ők biztosítják az élelmet, a vizet, hárítják el a vízözönt), hanem a halandó, de bátor, erős embert avatja hőssé. Megszűnt a titkos jellege, bárki, bármikor előadhatta – sőt, szabadon változtatható rajta. A cselekmény fontossága (esetünkben: a lányáldozat értelme) elveszítette jelentőségét, ezért a történet eltorzult, átértékelődött, a vizet biztosító istenség démonizálódott, elpusztítója pedig hőssé változott. A mítosz hősei általában a felnőttek, az öregek, akik felügyelnek a nép biztonságára, a törvények, a rend betartására; a mese hősei a szerencsésüket, érvényesülésüket, párjukat kereső fiatalok, akik félreállítják a bölcs öregeket. Rendre eltávolodnak a mítoszok hőseitől: már nem istentől származnak, de születésüket csodás jelek kísérik (a nap elhomályosul, enyhe földrengés következik be; testükön jel, általában nap, hold, csillag található); gyorsan nőnek és erősödnek, de emberként élnek, tisztelik szüleiket, barátaik vannak, házasságot kötnek, esznek,

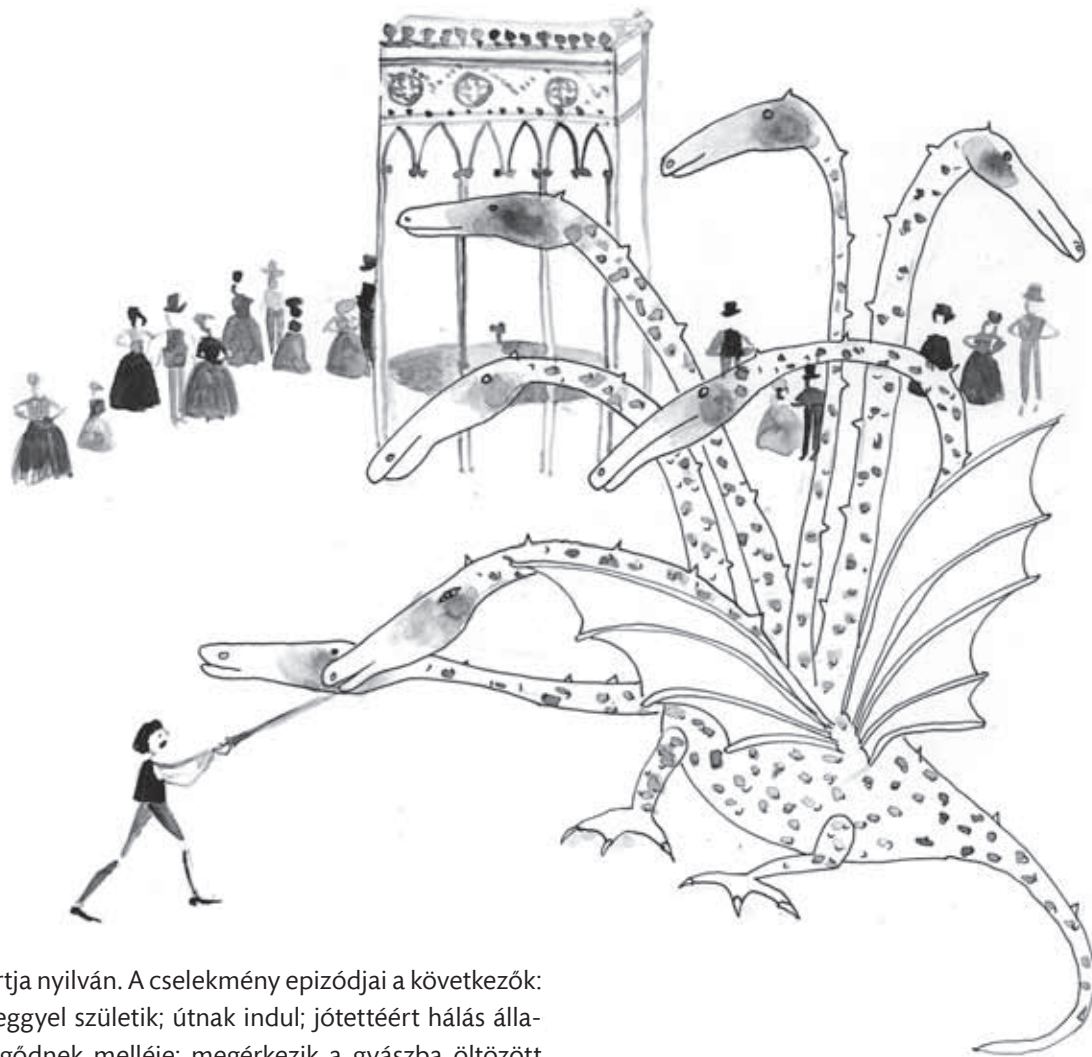

alszanak, elfáradnak; ugyan mindig győznek, de a győzelemért erőfeszítést tesznek, szövetséget kötnek segítőtársakkal, erőt gyűjtenek, felkészülnek a küzdelemre.

A történet világszerte ismert, *A sárkányölő vitéz* címmel, a nemzetközi mesekatalógus az AaTh 300-as szám

azt állította, hogy az a kővé változtatott sárkány. Néha a sárkányölő Szent György történetével fonódott össze.

A korábban feltett kérdésre tehát máris van egy válaszunk: a 19. századi német (Jakob és Wilhelm Grimm), akárcsak a 20. századi orosz mesekutatók (V. J. Propp, V. V. Ivanov, J. M. Meletyinszkij) szerint a népmese a mí-

alatt tartja nyilván. A cselekmény epizódjai a következők: a hős jeggyel születik; útnak indul; jótettéért hálás állatok szegődnek melléje; megérkezik a gyászba öltözött városba; megtudja a gyász okát; kimegy a kúthoz, ahol a királylány a sorsára vár; megvív a sárkánnyal; a hálás állatok segítségével legyőzi a sárkányt; nyelveit kivágja vagy körmeit levágja; a megmentett királylány jegyajándékot ad neki; további vándorútra megy; álhős jelentkezik a királynál; a sárkány megölését magának tulajdonítja; megkezdődik a lakodalom; a hős idejében érkezik, felmutatja a jegyeket, s ő lesz az újdonsült férj és az új király. A mese a magyar mesék között egyik legrégebb történet. Az évszázadok során folyamatosan változott, új epizódokkal bővült. Ugyanakkor mondanaként is ismert volt, egy-egy magányos szikláról a helyi szájhagyomány

toszból alakult ki. Mindez azonban nagyon régen történt, akkor, amikor a mítoszok vallásba szerveződtek. Mindaz, ami a vallásba nem épült be, elveszítette tekintélyét, hitelességét, igazságértékét, a szórakoztatás egyik formájává, mesévé változott.

Emlékeztek-e arra a mesére, amelyben két bolond megpillantja a tó víztükrén a Holdat, és megrémülnek, hogy valakik ellopták és a vízben tartják fogságban az égitestet? Értelmezhető-e ez a történet is eltorzult mítoszként?

A 13. Cimborá Kaláka Tábora képes krónikája

2012. július 16–20. / Benedek-mező

Részvevők: a Cimborá 2011-12-es évfolyamában kiírt pályázatok nyertesei.

Hétfő

Nyírfasusogás és napfény... így fogadott minket Benedek-mező. Lassú, halk, barátkozó beszélgetések, régi ismeretségek sok nevetéssel tűzdelt megújulása. Előke-rültek a társasjátékok, rövid körök ebédig. Helyünkre találtunk. Délután ismerkedő játékot játszottunk, felfedeztük egymásban a vezető és alkalmazkodó típust, a kedvenc állat mögött ott állt mindenki személyisége. A cédulák megjelenésével pedig végleg megteremtődött a Cimborá-hangulat.

Juhász-Boylan Kincső

*

Az első nap a táborban az ismerkedés napja volt. Miután megérkezett mindenki, bemutatkoztunk egymásnak, és beköltöztünk a házakba. Ebéd után csoportokra osztottak. A csoportok feladata: nevet és újságcímet választani, amelybe minden napról írunk egy kis cikket. Nem sokkal később két meghívottal: Kingával és Encivel játszottunk. Nagyon érdekes játékok voltak: azt is megtudtuk, ki a legkisebb, ki követi őt, ki milyen állat szeretne lenni és miért. Emellett még több érdekes és nagyon szórakoztató játékot játszottunk.

Utána a vacsora következett, a tűzifa gyűjtése, és ismét nagyon sok játék.

Illyés Kriszta

*

Cédulaláz

Moss fogat! Moss lábat! Hívd meg Arnoldot vakációra hozzátok! – Nem, ez nem az, amire gondoltok. Nem születek jóindulatú gondoskodása, nem is tanáraitok szigorú parancsai. Ezek társaitok könyörtelen utasításai,

Tábournapló

amelyeket KÖTELEZŐ végrehajtani, mert különben lesz nemulass! Ez idáig poézis, de hol a próza? Hol a játékszabály? Jól van, feltárom a játék részletes szabályzatát. Július 16-án, az első nap délutánján, a 2009-es és az azt megelőző táborok nosztalgiájával élve, ismét bevezettük a cédulázás intézményét. Nevezett időpontban a Fürge Ürge csoport kezdeményezésére és Forrai Tibor tanár úr felügyeletével a tábor lakói előkészítettek kb. 87 darab cédulát. A szabályok ismertetése után mindenki kapott cédulát, és mindjárt az első délutánon kitört a cédulát-boly. Mindenfelé mondták be a pontos időt, kukorékol-

tak, seprűvel lovagoltak, fogkrémeztek, hányták a cigánykerekét. Miután pattanásig feszítettem a türelmeteket, elmondom a játékszabályokat. A fentebb említetteken kívül még több más tevékenységre parancsot adó utasítás is megjelenik a cédulákon. Ha pedig kapsz egy cédulát, köteles vagy végrehajtani a rajta szereplő utasítást, még-

pedig azonnal. Csak egy ízben menekülhetsz meg ettől az utasítástól, ha van egy olyan cédulád, amelyen az a szó jelenik meg, hogy *kontra*. Ebben az esetben a cédulát adó személy kénytelen végrehajtani a parancsot, hacsak nincs egy *rekontra*-cédulája. Természetesen a cédulák minden alkalommal gazdát cserélnek. A játéknak kevés szabálya van ezen túl: szervezett tevékenység közben tilos cédulát osztogatni, továbbá a cédulát nem lehet ugyanannak a személynek visszaadni, akitől kaptad. Rutinosabb táborlakók étkezésnél, lefekvésnél, esetleg éjszaka, kombinálva osztják a cédulákat. Higgyétek el, nagyon kellemes, amikor éppen sajttal megszórt, bécsi szelettel megbolondított szalmakrumpliról álmodsz, és arra ébredsz, hogy két gúnyosan vigyorgó táborlakó ront be a szobába, kezébe nyomnak egy cédulát, és mehetsz is ki a sötétbe cigánykerekét hányni. Saját tapasztalat, de iparkodjatok, és ha eljuttok a 2013-as Cimborá táborba, ti is élvezhetitek és szenvedhetitek a cédulázás intézményét.

Konnát Árpád

Kedd

A második nap a Cimborá Kaláka Táborban úgy indult, hogy korán reggel egy kis csapat ébresztett, és kellett menni tornászni. Aki nem ment tornászni, „nem kapott reggelit”. A torna abból állt, hogy csináltunk pár nyújtógyakorlatot és egyet kergetőztünk. A reggeli után minden csapat össze kellett üljön, és meg kellett tervezni, hogy mi lesz az újságban. Ezután Szonda Szabolcs segítségével megírtuk a tábor himnuszát.

Ebéd után mindegyik csapat húzott egy közmondást, és ezt dramatizálva kellett előadni. Két-két csapat együtt dolgozott, így két előadás született.

Az első két csapat ezt a két közmondást húzta:

Addig jár a korsó a kútra, míg el nem törik. Ajándék lónak ne nézd a fogát.

Ebből az *Antik társkereső* című színdarab született: volt egy római császár és ennek az anyja. Egy nap így szólt az anya a császárhoz: Ha nem házasodsz meg, az egész birodalmad elpusztul. Na persze, az anya is sze-

A másik két csapat ezeket a közmondásokat húzta: *Lassú víz partot mos. Sok lúd disznót győz.*

A színdarab címe pedig az lett, hogy *Kipukkadt...* Két szakácsnő beszélget, és az volt a téma, hogy a királynak milyen vagány a kalapja. Azután a király és a királynő kezdenek veszekedni, ugyanis a király nem akarja levenni a kalapját, sem a fákat kivágnatni. Miután a király elalszik, a királynő titokban lecseréli a kalapját. Egy lázadó buzdítja a törpéket, hogy üldözzék el a királynőt... mire ő mérgében kipukkadt...

Este tábortűz volt, és ott daloltunk, beszélgettünk.

Lázár Andrea

*

Ébredés – hajnali meglepetés. Csapatépítésbe burkolt ásító erőfeszítés. Reggeli. Szavak, sorok, együtt írt tábori himnusz. Szabadidő. Paradicsomleves. Szieszta vagy lusta pihenés. Megbeszélés. Szereposztás. Barack. Előadások, Villa és Maris. Antik társkereső. Kipukkadt...

rette volna beteljesíteni kötelességét, és anyóssá válni. El is jött az idő, és a barbár fejedelem sorra küldte lányait a császárhoz, de a rabszolga-lányok mindegyre leszavasták a menyasszony-jelölteket. A barbár fejedelem a végén a legszebb lányát küldte a királyhoz. A császárnak ez a lány már megtetszett, és mondta, hogy vigyék az őt megillető helyre, de ők féltékenységből megölték, és Isten nyila lesújtott a császárra.

Véleménynyilvánítás. Vacsora. Duruzsoló tábortűz. Énekszó. Dalok. Csillagos ég. Jó éjt!

Veres Emőke

Kedden délelőtt csatlakozott a tábor népéhez Szonda Szabolcs, akinek segítségével megszületett a tábori himnusz (megzenésítése szerda estére várható).

Jakab Júlia

Tábournapló

A Cimborá Kaláka Tábor himnusza

Összeszótt tekintetekkel
játszunk a tűz fényeivel.
Tompul a dac heves lángja,
csend borul az éjszakára.

De szikrái ha fellobbannak
az izgalmas tábornapnak,
zeng a dal és zsong a lélek,
errefelé jó az élet.

Refr.:

Cimborá, kaláka:
ez hoz minket lázba,
táborok királya!

Összerakjuk sok kockából,
szívünkbe égjen a tábor,
sokat hoztunk, vigyünk többet,
vagyunk egyek, vagyunk többek.

Refr.

Szerda

Reggel ugyanazon meleg fogadott minket, mint amire számítottunk, e nap mégis elűtött az ezelőttitől, mivel legalább a nyugodt alvás megmaradt nekünk, nem úgy, mint tegnap reggel hat órákor. Majd a kellemes, reggel fél kilencig tartó szunyókálás után bekövetkezett azon pillanat, amelyben reggeli landolt éhes kis cimboráink gyomrában. Ezután a beígért akadályverseny következett, mely által körbejártuk a környék mesébe illő erdeit és dombjait. A feladványok

között növény- és gombaismeret, célbadobás, becslés, gólyalábazás is volt. A versengést kiadós ebéd követte, név szerint túrós gombóc és paszulyleves, majd rövid szünet után kezdetüket vették a délutáni foglalkozások. Két csapatra oszlottunk, egyesek a fotókészítés tudományát sajátíthatták el a sepsiszentgyörgyi Magma kortárs kiállítóter vezetőivel, Kispál Ágnessel és Kispál Attilával, és nem csak a hallószerveken keresztül, hanem saját kezükkel is elkészíthették nagyapáink idejét idéző fekete-fehér fotogrammaikat. A másik csoport pedig a batikolás szebbnél szebb lehetőségeire kapott alkalmat Csillag Imola képzőművész segítségével, valamint Csillag Istvánal gyurmányomatokat készítettek. A

program végére alaposan elfáradtunk, és nagy lelkesedéssel vártuk az edelt hozó nagy fekete kocsit, amely érkezésének talán most örült a tábor a legjobban. A vacsora után Orbán Ferenc zenészt látta vendégül a tábor, s az est fénypontjaként megzenésítettük a tábori himnuszt. Az éneklést végül néhány könnyű dallal zártuk, és elbúcsúztunk gitáros vendégünkötől.

A nap utolsó mozzanata a csillagvizsgáló használatba vétele volt, ahol a ragyogó égbolton a szerencsésebbek magát a Szaturnuszt is megcsodálhatták.

Petres Sára

Cipősdobozból fényképezőgép

Elég egy apró lyuk a doboz oldalára és egy fényérzékeny papír, s előttünk áll a fényképezőgépek őse, a „camera obscura”. Azután már csak bírj ülni két-három percig mozdulatlanul, és kész van a fénykép.

Kispál Ágnes Evelin és Kispál Attila a szerda délutáni programot rövid vetítéssel kezdte a fotózás történelméről. Egy addig üresen álló házikót besötétítettek és kinevezték sötétkamrának. A szobában vörös fényű lámpa világította meg a három tálat, amelyekben a vegyszerek voltak. Rögzítő és előhívó. Gumikesztyűt húztunk, és így hívhattuk elő saját fényképeinket és fotogramjainkat.

Csütörtök

A csütörtöki nap tipikus tábornapnak indult. Reggel kilenc óra előtt Kinga ébresztett minket, mint mindig. Ébredés után figyelmeztettek, hogy miután elfogyasztottuk a reggelit, azonnal készüljünk, mert kirándulni megyünk. Amikor mindenki elkészült, el is indultunk vendégünkkel, Köllő Zsolttal és Tibi bácsival a kitűzött cél felé, a Pacétetőre. Kirándulás közben a tanár urak bemutattak nekünk néhány hegységet, dombot, növényt, gombát és

állatot. A megérkezés erdön-mezőn át történt, nagyjából zökkenőmentesen, mivel idő előtt odaértünk. Innen remek kilátás nyílt Sepsiszentgyörgyre és környékére.

Ebéd előtt visszaértünk, a délutáni programok főképp zászlókészítésről és fotózásról szóltak.

Vacsora után szabadfoglalkozás következett és tábornót. Mikor már besötétedett, kimentünk a csillagvizsgálóba bolygókat, galaxisokat, érdekes csillagokat nézni a távcsövel.

Bogdán Barna

Tábournapló

A csütörtök reggel álmosan csorgott be az ablakon. Mindenki törődően vánszorgott az asztalok felé, csak a lelkes önkéntesek pörögtek, akik a hivatalos napi terítő csapat helyett megterítették az asztalt.

Közvetlenül a kiadós reggeli után megérkezett a táborba Köllő Zsolt, aki a *Hegyen-völgyön kul-túra* rovatot szerkeszti, írja. Rövid eligazítás és cipőcsere után nekivágtunk a Baróti-hegységnek. Viszonylag gyorsan felkapaszkodtunk a gerincre, ahol a láthatóan kimagasló, nevezetes hegycsúcsok azonosítása után megtaláltuk Benedek-mezőt, Sepsiszentgyörgyöt és a Sugásfürdőt is érintő Sepsi Zöld utat.

A jól kiépített, kerékpárral is járható turistaúton kényelmesen meneteltünk susogó bükkerdőkön és napfényes ligeteken át. Végül is elértük utunk célhegyét, a Sepsiszentgyörgy fölötti Pacé-tetőt. A környék és a

és csoportjátékot is játszottunk a tábortűznél, és éreztük, hogy ez a tábor a nyár legfényesebb hetei közé tartozik. A napot a csillagvizsgálás koronázta meg: többek között ta Szaturnusz bolygót, az M31-es kettős csillagot, az Altair-t, az Androméda ködöt és a Kassiopeia csillagképet vizsgáltuk távcsóvel. Itt lezárult a nap, de sokan még falatoztak a konyhában, és a tábortűzet sem hagytuk magára hajnalig.

Konnát Árpád

város bemutatása után hátra arc. A hazafelé vezető út utolsó részében kifejezetten sok állatot és növényt határoztunk meg, bár a recsegő szárazság nem könnyítette meg ebbéli tevékenységünket.

Hosszú pihenő után a két csapat, amely azelőtt való nap elkészítette a camera obscura felvételeket, és fotogrammokát, most festékszóró spray segítségével zászlót terveztek és készítettek Vetró Bodoni Barnabással, a *Cimbora* illusztrátorával és a *Szín-tér* rovat vezetőjével.

Vacsora után jókat nevtünk a fényképek pozitívjaiban, briliánsra sikeredtek. Forrai tanár úrral megraktuk az utolsó tábortűzet, amelynek lobogása megfelelő aláfestést adott a tábori *Ki mit tud* versenynek. Ennek keretén belül szavaltok, mesék hangzottak el, és három perc alatt elkészült egy apró, faragott famalac is. Énekelünk

Péntek

Cimborák az irodalomban is. A tábor utolsó napján Farkas Wellmann Endre költő, a *Laterna Magica* rovat vezetője, és felesége, Bonczidai Éva tett rövid, de annál tanulságosabb látogatást. A délelőtt az irodalomé volt. A cimborák felolvasták írásaikat, ezután kiértékeltek őket. Akkor döbbsentem rá a táborlakók sokszínűségére, változó érzelemvilágukra. Érdeklődő gyerekversektől kamaszkori szomorúságig mindennel találkozhattunk. A versek a legfontosabb témákat érintették: barátság,

életöröm, természet, kóborlások, magány, kíváncsiság, keresgélés, fantázia.

F. W. E. szerint mindenkinek, aki ír, meg kell tanulni pódiumra állni saját érzéseivel, írásaival, hiszen nem a fióknak írunk. Azért írunk, hogy kifejezzük magunk, az érzéseinket szavakká tömörítjük, felöltöztetjük, versbe, novellába, kisregénybe öltöztetjük, és megmutatjuk. Mindennek a bátorság a titka. És írni kell. Minél többet. Nem csak azért, hogy hivatásosokká váljunk, inkább úgy tekintünk az írásra, mint kifejezőforma.

A találkozó szépsége az egymásra találás, az egymásból ötletmerítés, egymás fejlesztése volt.

Kali Ágnes

Komán Attila

Korán

Benn ültem az est erkélyén.
S kint. Műhelyek érdektelenül.
Egybeforrottam a kóúttal,
Taroltam. Dicsérve önmagam.
Csordogáló füsttől csúsztak
meg a tetők.
Sistergő szegek. Ők feszítettek oda.

Hazudtam,
fájdalmat szobroknak
s életet a szajháknak.
Letépni bimbózó virágokat.
Nem merek.
Ringatott a karosszék,
akkor piros síneken
kéregettem még.

Dübörgés.
Elhallgattatott
cigányok.
Húzhatják, csak bátran.
Már rég kifizettem nekik a borraivalót.
Elborult az ég.
S hihettem azt, hogy értem, értem
Csapolják a borokat.

Kösz.
Minden kisgyerek
tovább kering a homokban.
Részeg körhinta,
Mosolyokat dobálva.
Eltelt.

Elég volt.

Szemüveges szentek és szerzetesek

A reneszánsz korának legrégebbi szemüveg-ábrázolásai a trevisói San Niccoló kolostor káptalantermét díszítik (Tommaso da Modena: *Hugh de Provence* bíboros, dominikánus szerzetes, 1352)

A Mária halálát ábrázoló középkori festményeken gyakran megjelenik egy-egy szemüveggel olvasgató szent (Heiligenkreuzi mesterként emlegetett 15. századi ausztriai festő: *A szűz halála*, 1400 k.)

Orra hegyére csíptetett szemüveggel olvasó szent id. Hans Holbein *A szűz halála* című festményén (1490, részlet)

Attribútuma, az oroszlán társaságában olvasó Szent Márk apostol egy középkori kódexet illusztráló miniatúráján

Hippói Szent Ágoston, a kereszténység egyik legjelentősebb filozófusa (ismeretlen művész festménye, 1498)

A spanyol főinkvizitor átható tekintete fekete keretes szemüveg mögül szegeződik a nézőre (El Greco: *Fernando Niño de Guevara spanyol kardinális*, 1598)

Mária, a Gyermekek és a háttérben szemüveggel olvasgató Szent József késő reneszánsz kori németalföldi ábrázolása (Joos van Cleve: *A szent család*, 1515-1520)

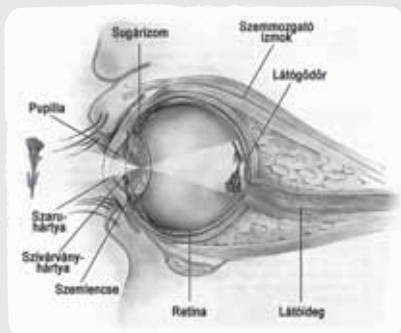
A Szent Erzsébet-legendából is ismert rózsacsodát szemüveggel ellenőrző főúr egy barokk kori festményen (Bernardo Strozzi: *Szent Zita csodája*, 17. század)

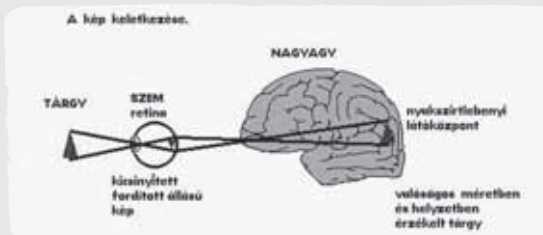
Szent Jeromosnak, a könyvtárosok, a levéltárosok és a látszerészek védőszentjének barokk kori ábrázolása (Georges de la Tour: *Szent Jeromos*, 1638)

A cipészgolyóbistól a progresszív szemüvegig

Szemünk bonyolult fénytani eszköz, amelynek lencséje a látott tárgyakról a fényérzékeny retinán (ideghártyán) alkot kicsinyített és fordított állású képet

A látóidegek az agykéreg látásközpontjába továbbítják a képet, amelyet tudatunk a tapasztalatnak megfelelően állít talpra és nagyít az eredeti méretre

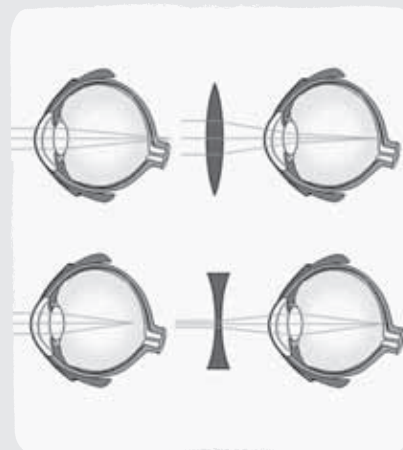
A szemlencse domborulatá úgy változik, hogy a távoli és a közeli tárgyak képe egyaránt a retinán keletkezzen, az alkalmazkodóképesség gyengülése okozza az időskori távollátást

Kifizettem az új szemüveget s alig léptem ki a boltból, (...) ég s föld kivirult: házak, emberek, az egész világ újjászületett. (Szabó Lőrinc: Az új szemüveg)

Az eget és földet „kivirító” szemüveg az elmúlt két évezred fontos találmánya. Feltalálásának pontos idejét és feltalálójának nevét nem ismerjük, hosszú évszázadokon át sokak munkájának, ötletességének köszönhetően alakult, tökéletesedett. Ninivei ásatások során került napvilágra egy Kr. e. 2000 táján kvarc kris-

tályból csiszolt nagyító lencse, az ún. Nimród-lencse. Az ókori Fönícia és Pompeji területén is találtak hasonlókat.

A szemüveg ókori őseről Seneca, a híres római filozófus említette 2000 évvel ezelőtt, hogy a kéziratok betűi nagyobbaknak tűnnek, ha cipészgolyóbison, azaz vízzel telt üveggömbön át nézzük őket. Kortársa, a polihisztor Plinius írt arról, hogy Néró, a hírhedt római császár csiszolt smaragdon – mondhatnánk: zöld napszemüvegen – át szemlélte a cirkuszi játékokat, a gladiátorok élet-halál küzdelmét.

A távollátás (a kép az ideghártya mögött keletkezik) gyűjtőlencsével, a rövidlátás (a kép a retina előtt keletkezik) szórólencsével javítható

A Japánban talált 5000 éves agyagszobor a szemüveg egyik legrégebbi ismert ábrázolása

Az 1200-as években domborúra csiszolt, díszes keretbe foglalt olvasókövek segítették a kódexmásoló szerzeteseket

Egylencsés szemüveggel (gyűjtőlencse nagyítóval) olvasó 14. századi főpap (Tommaso da Modena: Nicolas de Rouen kardinális, 1351-1352)

A középkori kétlencsés, szegecselt szemüvegeket elsősorban festményekről ismerjük (Conrad von Soest oltárképének szemüveges apostola, a Bad Wildungen-i evangélikus templomban, 1403 körül)

A 15. századi képen Szent Pétert ollónyeles, fentről lefelé tartott szemüveg segíti az olvasásban (Friedrich Herlin festménye a rothenburgi Szent Jakab katedrálisban, 1466)

Az ornyeregre helyezhető, hajlított nyergű szemüvegek a 15. században jelentek meg (Jan van Eyck: Paele kanonok Madonnája, részlet, 1436)

Hatalmas okuláréval olvasgató 16. századi könyvmoly (Sebastian Brant Bolondok hajója című satírájának illusztrációja, ismeretlen szerző metszete, 1510)

„Áldásai a gyenge látású, szegény aggastyánoknak”

Alhazen arab orvos a 11. században tanulmányozta az üveggömbselet – az olvasókő – nagyító hatását, 200 év múlva pedig Roger Bacon angol természetfilozófus írt az öregedéstől meggyengült szemek látását javító „remek készségről”, a szemüvegről. A 13. század végén Marco Polo állítólag szemüveggel tért haza Kínából, és tudjuk, hogy akkoriban Alessandro di Spina domonkosrendi szerzetes már velencei üvegből készített látóüvegeket idősödő

rendtársai számára. Az első szemüvegek Magyarországra is az itáliai kolostorokkal kapcsolatot tartó domonkosrendi szerzetesek révén kerültek, valószínűleg a 14. század közepe táján.

Kezdetben csak domború lencsét tudtak csiszolni, tehát az első szemüvegek csupán a távollátókon segítettek. Arra, hogy homorú lencsével a rövidlátás is javítható, az 1400-as évek közepe táján jött rá Nicolaus von Kues német bíboros.

A nyéllal is ellátott keretbe foglalt lencsét kezdetben kézzel tartották a szem elé, majd bőrszíjjal, majd zaggal, dróttal rögzítették.

Orra hegyéhez csíptetett szemüveggel olvasó apostol (Friedrich Herlin: Mária halála, részlet, 1439)

Fejfedőről lecsüngő sipkaszemüveg és bőrszíjjal rögzíthető szemüveg egy 16. századi metszeten

Homlokpánttal rögzített szemüveg Antonio Pisanello rajzán (Tanulmányfejek, 15. század)

Giovanni di Lorenzo de' Medici (X. Leó pápa) pápaszemét kezével szeméhez illesztve figyelni a kártyajátszmát (16. századi fametszet)

Szemüveges barát szobra a franciaországi Meaux gótikus katedrálisában

A Honoré Daumier karikatúráján alázatosan körülrajongott, magabiztos műkritikus cvikkere 19. századi francia találmány

A szemüveg mint státusszimbólum

Kezdetben elsősorban a kódexeket másoló idős szerzetesek és a tudós egyházi méltóságok viseltek szemüveget, előbb Itáliában, majd egész Európában. Erre emlékeztet a kizárólag a magyar nyelvben létező, az 1500-as években már írott dokumentumokban is előforduló *pápaszem* elnevezés, amely feltehetőleg a köztudottan rövidlátó X. Leó pápát ábrázoló képek láttán honosodott meg nyelvünkben.

Az igen drága fa-, szaru-, csont-, bőr-, ezüst- vagy aranykeretes szemüvegek viselése sokáig az írástudó keve-

sek, illetve a gazdagok kiváltsága volt, lassan a tudósok és az előkelőségek amolyan státusszimbóluma lett. A Távol-Keleten (Kínában, Japánban) még a 15. században is a hatalmat jelképezte. Minél gazdagabb, előkelőbb volt valaki, annál vastagabb és díszesebb keretű szemüveget viselhetett, míg a spanyol etikett szerint a szemüveg mérete utalt az előkelőségre. Lassanként egész Nyugat-Európában a bölcsesség és a tudás jelképévé vált. Talán ezért is ábrázolták a reneszánsz kori (14-15. századi) itáliai és németalföldi festményeken olyan gyakran szemüveggel a bibliai személyiségeket – apostolokat, evangélistákat, szenteket –, holott idő-

számításunk első évszázadainak Európájában még nem viselhették.

A modern szemüveg megszületése

A könyvnyomtatás feltalálása (1450), majd a heti-, illetve napilapok megjelenése (1660-as évek) után a szemüvegek iránti kereslet igencsak megnőtt. Nürnbergben megkezdtek a drótkeretes szemüvegek tömeggyártását, és a gyengén látók a nyugat-európai városok utcáin gyakran feltűnő vándor szemüvegárusok kínálatából válogathattak.

Utcai szemüvegárus a 16. században

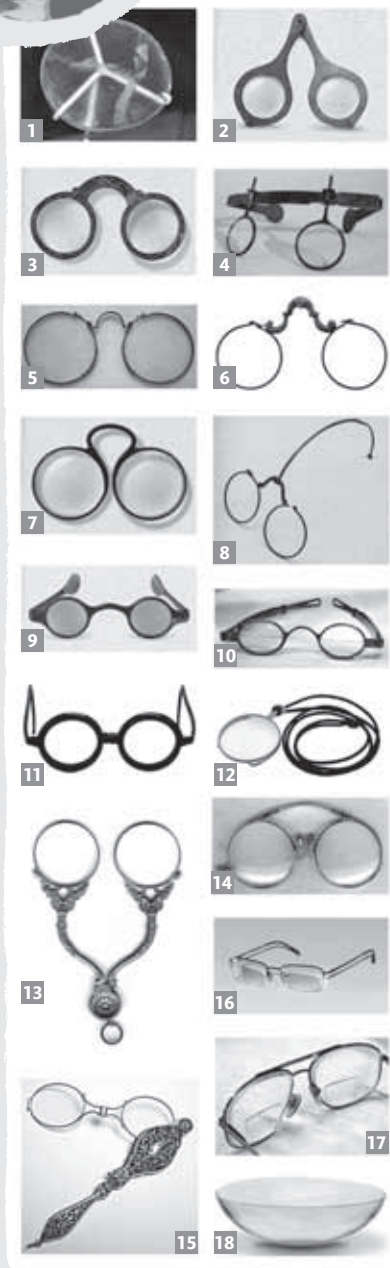

Giovanni Stradano szemüvegárusának utcai asztalát már cégér hirdeti, és vásárlói ki is próbálhatják, megfelel-e az áru minősége (16. század)

A festő és a szemüveges kritikus id. Pieter Bruegel (feltételezett) önarcképén (1565)

1. Nimród-lencse (Kr. e. 2000 körül)
2. Szegcselt ollós szemüveg (14–15. sz.)
3. Hajlított nyergű szemüveg (15. sz.)
4. Homlokpántos szemüveg (16. sz.)
5. Drótkeretes nürnbergi szemüveg (16. sz.)
6. Csuklós szemüveg (17. sz.)
7. Csíptető (17. sz.)
8. Fejtetőhöz erősíthető szemüveg (17. sz.)
9. Halántékszemesüveg (18. sz.)
10. Bifokális szemüveg (18. sz.)
11. Rugalmas szárú szemüveg (18. sz.)
12. Monokli (18. sz.)
13. Empire olvasószemüveg (19. sz.)
14. Cvikker (19. sz.)
15. Lornyon (19. sz.)
16. Napjaink szemüvege (20. sz.)
17. Bifokális szemüveg (20. sz.)
18. Kontaktlencse (20. sz.)

A 18–19. századi angol úriemberek (és regényhősök) elmaradhatatlan kelléke volt a monokli (Jane Austen *Büszkeség és balítélet* című regényének illusztrációja)

18. századi regényhős rugós szárú szemüveggel (Jane Austen *Emma* című regényének illusztrációja)

Az 1700-as évek találmányát, a keret és szár nélküli, fél szemre való monoklit és az 1800-as években feltalált, ornyereg-re csíptethető cvikkeret még a múlt század elején is előszeretettel viselték. A szemüvegszár feltalálása (1727) után jelentek meg a kétszárral ellátott, könnyen feltehető és levehető szemüvegek. A 18. század hozzájárulása volt Benjamin Franklin amerikai természettudós, politikus találmánya, a közös keretbe erősített, két különböző fél lencséből alkotott bifokális szemüveg is (1780). Bár a szem felületével közvetlenül érintkező kontaktlencsék gondolatát Leonardo da Vinci már 1500 táján

felvetette, első – egyébként még igen kényelmetlen – példányaik csak a 19. században (1880) készültek el. A 20. század a különböző szemüvegtípusok tökéletesedésének időszaka volt. Egyre népszerűbb lett a már kényelmes alakított kontaktlencse, a legújabb multifokális vagy progresszív szemüvegek pedig távolra, félközlelre és olvasáshoz is tökéletes látást biztosítanak. A múlt század és napjaink számos hírességét (Mahathma Gandhi, John Lennon, Szörényi Levente és mások) – a regényhős Harry Potterhez hasonlóan – elképzelni sem tudnánk szemüveg nélkül.

Benjamin Franklin, a bifokális szemüveg feltalálója (David Martin festménye, 1766)

A nemzet csalogányaként emlegetett Blaha Lujza a 19. század társasági rendezvényein szinte kötelezően feltűnő lornyonnal

A Hold sötét oldalán

Ha valaki másfél hónappal ezelőtt megkérdezte volna tőlem, mint amolyan filmes embertől, tudom-e, ki az a Timo Vuorensola, kicsit pironkodva ugyan, de azt feleltem volna: gőzöm sincs! Aztán viszont következett a TIFF (Transilvania Nemzetközi Filmfesztivál) – és megtudtam. 1979-ben született, és egyebek mellett egy kimondhatatlan nevű finn indusztriális black metal zenekar énekese. Ami a filmkészítést illeti, csinált egy kisfilmet, egy videós nagyjátékfilmet (*Star Wreck: In the Pirkinning* – csak azt ne kérje senki, hogy lefordítsam) ... no és az *Iron Sky*-t.

Amint utólag kiderült, nagy hírverés előzte meg a film európai bemutatóját. Nem is csoda, hiszen űrnácikról szól. Félreértés ne essék, nem amolyan sci-fi lényekről, akik ideológiai szinten emlékeztetik a nézőt a nációra. Igazi, második világháborús fazonú Fritzekről van szó. És ez egy olyan téma, amire a világ mindig vevő. Az idén befejezett filmet amúgy a Berlini Filmfesztiválon mutatták be első alkalommal, tehát pont abban a Németországban, ahol annak idején Hitler is ténykedett, és ahol igen érkekenyen tudnak reagálni az emberek a náci múlt felszegetésére. Szóval, a kellő figyelem megvolt a szakma és a nézők részéről.

A film alapötlete szerint a háború végén egy csapatnyi náci kapja magát, és elköltözik a Földről. Nyilván forró volt a lábuk alatt a talaj. Hogy miképpen? Ezt talán ne feszegezzük. Az viszont tény, hogy a németek rengeteg titkos technikai kísérletet hajtottak végre annak idején. Miért ne találhatták volna fel az űrrakétát? Igazából azért írom le ide ezeket a mondatokat, mert érzésem szerint Vuorensola rendező úr is így járt el. No és hová is mehetne egy bandányi náci? Természetesen a Hold sötét oldalára. Ott, az árnyékos oldalon felépítenek egy horogkereszt alakú bázist, és szívós munkával arra készülnek, hogy egy szép napon visszatérjenek a Földre, és végre szép nagy rendet csináljanak, természetesen a IV. Birodalom zászlaja alatt. Van ugyan egy hiányzó technikai láncszem (ne kérdezzük, miért, milyen logikai alapon nem tudnak visszajönni, ha egyszer odamentek úgy nyolcvan évvel korábban), de erre is van megoldás. Arra jár

egy fekete amerikai űrhajós, akinek a mobiltelefonja maga a hiányzó láncszem. És bekövetkezik a földreszállás, a háborús készültség, no meg a szerelem, a leszámolás, az örület – és minden, mi szemnek ingere.

Tulajdonképpen olyan műfajú filmmel van dolgunk, amelyet a múlt század hatvanas éveiben gondolkodás nélkül a trash movie (szemétfilm) kategóriájába soroltak volna. A filmkészítők előtt semmi sem szent (hiába jegyeztették a német kritikusok, hogy azért a múlttal, történelemmel nem szabadna így viccelni), bármilyen jelképet, eszköztárat felhasználnak, ha úgy érzik, poénos, ugyanakkor nem szégyellik feláldozni a dramaturgiát, történetet, karaktereket, szóval a film struktúráját a csattanók kedvéért. A kritikusok

zöme éppen ezért fanyalog. Szétesőnek tartják a filmet. De kérem, ki állítja, hogy a rendező odafigyelt volna a történetre meg a többi apróságra? Nem hiszem, hogy be lehetne bizonyítani: ebben az esetben valaki vagy valakik tudatosan végiggondolták a film struktúráját alkotó elemek sokrétű összekapcsolásának számtalan lehetőségét, hogy aztán végül kiválasz-

szak azt az egyet, amelyik működik. Szó sincs róla: a többnyire jó, helyenként kiváló poénokat ráragasztgatták az elmesélésre sem méltó, silány kis történetre, aztán jöhet a nagy bumm. És lehet, hogy a kritika fanyalog, a nézők viszont szeretik a filmet.

Szeretünk nevetni. Ezeket a náciakat nem lehet komolyan venni. A történetet sem. Másnap már nem is emlékszünk rá. De a kifehérített négerre vagy az egymást ütlegelő államlafókra igen. És ennyi elég is. Ebben a műfajban biztosan.

Ami még a filmhez szervesen kapcsolódik: a zene. Gondolom, a Rammstein nevű zenekart mindenki ismeri. Nos, ennek a filmnek a zenéjét nem a Rammstein szerezte. Hanem az a zenekar, amelytől a Rammstein szinte mindent lenyalt. A zenekar Szlovéniából származik, és Laibach a neve. Ajánlom mindenkinek, nézze meg videoklipjeit az interneten. Lényegében az a helyzet, hogy ezt a filmet a Laibach zenéje emeli egy magasabb dimenzióba. A Hold sötét oldalán túlra.

Ajándék lónak ne nézd a fogát

Már megint mikuláskarácsonynévnapszűlinapballagás van, jajmitvegyek, jajmitvegyek! Az idő sürget, végül taláalomra megveszek valamit, ami megtetszik, szépen becsomagoltatom, bízom benne, hogy bár egy kicsit tetszeni fog neki, és várom, mielőbb szabaduljak meg csomagomtól, hogy felszabadulhassak. Kibontja a csomagot, kínosan mosolyog, megköszöni, valamit összehord, ami elsül mikor jól, mikor rosszul, megpróbál minél hamarabb megszabadulni a csomagtól, hogy felszabadulhasson. Már megint egy kacat, amit egy ideig udvari-

asságból őrizgetni kell, gondolja magában. Bár egy kicsit jobban tettethette volna, hogy örül neki, még ha nem is, gondolom én – s megszabadulva az ajándékozás terhétől, próbáljuk mielőbb elfelejteni az egész cirkuszt.

Ki ne ismerné az ehhez hasonló helyzeteket? Biztosan voltál már mindkét szereplő, így mindkét fél reakciója ismerős lehet számodra. És nem elég, hogy az ajándékozási alkalmak az ünnepekkel vagy egyéb, hagyományos eseményekkel együtt évente visszatérnek, az ajándégyártók kitalálták, hogy egyre több kell nekünk ezekből,

így most már van Bálint-napunk is, nyuszink is, és még ki tudja, mi vár ránk! Aki már nyakig van az ajándékozás örületével, az esetleg arra gondol, hogy ő kimarad ebből a buliból. De kár lenne teljesen kimaradni belőle. Inkább azt kellene megnézni, melyik lehet az, az ajándékozás öröméhez visszavezető út, amely a leginkább passzol hozzánk.

Elmesélem nektek, én hogyan szeretek ajándékozni. Lehet, hogy ti is szoktátok így, vagy az is lehet, megihlet, amit írok, és a ti fejetekben is születik pár remek ötlet. Amikor elkezdtek a megszokottól eltérő módon ajándékozni, eleinte kiakadhatnak a rokonok, a barátok pedig azt mondhatják: heh :-/ De egy idő után hozzászoknak, és elkezdenek ők is hasonló módon meglepni téged, vagy pedig beindul a saját ajándékozási stratégiájuk.

Gyakran megengedem magamnak, hogy pontosan karácsonyra vagy születésnapra ne adjak ajándékot. Természetesen van, hogy összejön épp akkorra valami szép meglepetés, de ha mégsem, akkor tisztább ügynek tartom bevallani, hogy most nem sikerült. Nem volt időm, erőm, kedvem utánajárni, elkészíteni, figyelmesnek lenni. Amit azonban még gyakrabban szoktam: ha meglátok valamit, amiről valaki egyből bekattan, úgy érzem, az a tárgy éppen egy bizonyos személyhez illik, és tetszene neki, még akkor is, ha hozzám például nem illik, és ha én kapnám, nem örülnék túlságosan neki. Ilyenkor megveszem azt a tárgyat. Van, hogy éppen valami alkalom közeledik, amikor odaadhatom, ilyenkor várok vele, de legtöbbször odaadom rögtön, azzal, hogy ez az ajándék éppen téged kerestett. Olyan is van, hogy titokban nyomozok, próbálom kideríteni, van-e valamilyen vágya, vágyik-e egy bizonyos tárgyra. Ha igen, és a zsebem megengedi, akkor megpróbálom megszerezni. De sokszor elajándékozom a saját tárgyaimat is, akkor is, ha én magam is kaptam vagy ha nagyon értékesnek találok azokat. Ha megtetszik valamim valakinek, akiről úgy gondolom, hogy jobb gazdája lenne, jobban tudna élni vele, szeretetével, örömeivel éltetve azt a dolgot, neki adom.

Ajándékozz lazán, örömmel és nagyvonalúan, ha azt szeretnéd, hogy neked is így ajándékozzanak az emberek. Kezdheted rögtön saját magaddal. Lepd meg magad valamivel, amit nagyon szeretsz, s amit, ennek ellenére, már régóta nem vettél meg magadnak vagy tettél meg magadért.

Cimbi naplója

Szijasztok!

Pont ojan gyorsan telt a nyár ahogy elképzelttem. A foci bajnokság jó volt, a zolimpia jó volt, a táborok jók voltak, az idő jó volt. Amikor nagy meleg volt és eset, akkor anyira nem volt jó. Ha jobban belegondolok, végig nagy meleg volt. Persze amikor nem eset.

A gyimesi tábor volt a legérdekesebb, persze nem a tánc, hanem inkább a tehének. Ojanok hogy az első lábuk rövidebb, hogy tuggyanak legelni. Met meredek a hegy, és ha nem így lenne, elesnének. Az uton nem látam meni őket, de gondolom botorkálhatnak rendszeren, fejel előre.

A második legjobb a tenger volt. Sajnos a víz nagyon sós. Apuci szerint eccer elsüjett egy hajó, lehet a titánik amelyiken sok só volt és azét ojan az íze. De a szovátai tó is sós, és ott nincsenek hajók. Úgy hogy én rájöttem hogy a sok emberektől sós a víz. Lusták kimeni a jó meleg vizből és bocsánatal legyen mondva, de belepisilnek. Aztán mi lubickolunk a sós vízben. Én persze nem sokat, mert látam hogy még a sirájok is néha beleülnek, úgy hogy nekem tenger nem kell.

A sulii a lehető legroszabul kezdődött met lett egy új tantárgyunk aminek a neve kémia. Hát ennél rosszabb már csak a leukémia lehet. Anyit már tudok, hogy a kémia 3 szóban leírható: atom, protom, nemtom. De a tanárnő, az 3 oldalon se. Ez nem kell mongya hogy figyejjünk rá, met ojan az arca, hogy odavonz minden tekintetet. Sugárzik. Álítólag túlélte már két laborkísérletet. Ojant amelyik nem sikerült és robant. Hát én ahogy elnézem, az nem kísérlet volt, hanem atomrobanás. Azt is a reaktor mellett élte túl. Ahány hajszála van, annyi fele áll. Igaz, nincs sok, csak vagy 40, de azok hosszúak. Mintha csavaros ágyrugók lenének a fejébe ültetve. Úgy is nyikorog, mert hangnak nem nevezném a szájából kijövő szóhalmazt. Asztot hiszük, hogy azért szereti a kémcsövet, mert ő is abba születet. Ojan lombikbaba. Csak az ő lombikjába lehet, kénsavat csepektettek. Mert marnak a szavai, a hangja valóságai csipi a zemberek fülit. Jegyet még nem adott, de bevalom, nincsenek nagy reményeim.

Szijasztok! Éjjen a csengő, éjjen a hoszú szünet! Éjjen a szerelem!

Akit a gölya hozott...

Csillag István rajzai

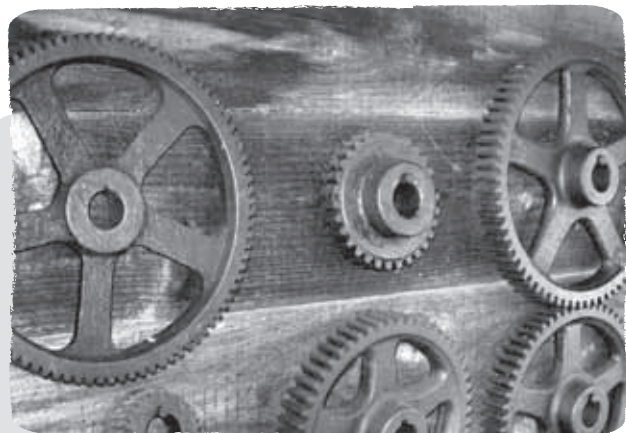
Ahol alkotni is jó: Alsócsernátton

Gondolom, a nyáron sok szép helyen jártatok, túráztatok, táborokban voltatok. Én is felkerestem néhány régebbi és pár új helyet, ezek közül most egy régi ismerősömet és egyben kedvencemet, Alsócsernátont mutatom be, illetve annak méltán híres múzeumába kalauzollak el.

Alsócsernátont autóval és autóbusszal a legkönnyebb elérni, Kézdivásárhelytől alig néhány kilométerre található, Sepsiszentgyörgy irányában.

A településen található a szóban forgó falumúzeum, amely alapítója, Haszmann Pál nevét viseli. A mú-

A szerző fotói

zeum kertjében található a Damokos-kúria épülete és több régi parasztház, amelyeket az évek során telepítettek ide, ezek képezik az úgynevezett skanzent. A házak régi bútortalakkal vannak berendezve, látogathatóak. Ezen kívül az udvaron kopjafák, sírkövek, számos régi mezőgazdasági szerszám és gép látható. Az egyik szobában érdekes készülékek, régi rádiók, telefonok, míg a Damokos-kúriában a falu jeles szülöttjeinek és más híres háromszékieknek a kiállítása, a pincében pedig öntöttvas kályhák figyelhetők meg. Nyaranta több százan táborozni, alkotni is felkeresik a múzeumot, itt működik a Csernáttoni Népfőiskola.

Meglátogatása mindenképp hasznos, kellemes időtöltést ígér. A végén, esetleg közben érdemes leülni az udvar közepén található hatalmas hársfa alá, amelyet Jókai fájának is neveznek, hiszen itt szállt meg a nagy író néhány napig. Könyvet is írt, *A Damokosok* címmel.

A túrázás valódi szerelmesei felkereshetik az Ika várát, vagy felmehetnek (azért erre nem elég pár percet szánni) a Bodoki-havasra.

A „Bonts szárnyakat” önismereti esszépályázat után

Ma még a sulipadjait koptatod, de pár év múlva már egyetemen, főiskolán vagy egy munkahelyen kell „felelni”, „jegyeket kapni”, „félévét írni”. A kedvenc vagy utált tantárgyaidból megfelelő vagy utált munkahely lesz, ezért nagyon fontos meggondolni időben, hogy ki is vagy ma, ahhoz hogy tudjad, mi akarsz lenni holnap. A mai, multimédia-uralta világunkban példaképeink főleg a sztárok. De tudod-e, mik a saját képességeid, erősségeid? Kíváncsi vagy, hogy mire vagy képes? Mindenki

hordoz magában erősségeket és gyengeségeket! Ahhoz hogy dönteni tudj, melyik munkahely, melyik szakma áll a legközelebb hozzád, elsősorban önmagadat kell megismerned és elfogadnod – állt a csíkszeredai KALOT Egyesület pályázati felhívásában. A 2012. május 15-i határidőig beérkezett pályamunkák közül **két dolgozatot Cimbora-különdíjjal jutalmaztunk**. Alább **Márton Ágnes**, októberi számunkban pedig **Darvas Zita Katalin** esszéjét olvashatjátok.

Márton Ágnes

(16 éves, Nagy István Művészeti Líceum, Csíkszereda)

Kínos egy reggel arra ébredni, hogy a „Van még időm eldönteni, mi leszek, ha nagy leszek” gondolat, amit korábban önnyugtatás céljából hajtogattam magamnak fennhangon, érvényét veszítette.

Életem ezen szakaszában a legnagyobb súlyú döntések hozhatóak és hozandóak meg.

Három fontos tényezőt kell figyelembe vennem:

vágyaim,
képességeim,
a lehetőségek.

Ezek teljesfokú ismeretében és összehangoltságában szeretném meghozni a döntésemet.

A vágyaim

Az erről szóló elképzeléseim óvodáskoromig nyúlnak vissza. Bírót akartam lenni. Ülni egy emelvényen, kalapácsot csattogtatni. Hatalommal bírni.

Részem volt klisészerű pályaképekben: úrhajós, operaénekesnő, fodrász. Az első dominánsabb vágyam az akrobatika volt, második koromban. Erről lemondanom hosszú, kínkeserves folyamatba telt. Elfogadni, hogy lecsúsztam róla, beletörödni, hogy lehetőségem sincs rá, körülbelül egy nyarat vett igénybe.

Fennebb felsoroltak voltak a kislányálmaim, minden realitást mellőző rögeszme-ábrándok.

Ezekből fejlődött ki lassan az a három irány, ami a jelenlegi vágyaimat képviseli: irodalom, képzőművészet és színház.

Az irodalomszeretetem óvodáskoromban nyilvánult meg. Akkoriban csak betűk, szavak formájában. Négy évesen rámutattam egy betűre: mi ez? Elmondták, hogy ő az R betű. Minden más betűt így tanultam meg. Történeteket írtam Tomról és Jerryről, Hernyóról, szálkás-hatalmas betűkkel. Ötéves koromban olvastam ki életem első könyvét: Harisnyás Pippi. Ettől kezdve könyveket falva léteztem, első osztályosan pedig fennhéjázó módon kijelentettem, hogy számomra nincs értelme az olvasásórának.

Janikovszky Éva és Lázár Ervin a valaha élt legnagyobb gyerekönyv-írók. Bolondul majmoltam hát a stílusukat.

Igazi irodalmat ötödik osztályos korom óta olvasok. Nagy orosz realistikák, Kundera, Örkény: ők a hitvallásom. Bár verseket is olvasok, a próza mindig közelebb áll hozzám. Irodalom terén való vágyam: olyat írni, ami megváltoztat valamit. Valakit, valaki gondolkodásmódját, valaki világnézetét, valaki jellemét. Valaki életét. Egyszerűsége törekszem, olykor groteszkre.

Tudat- és gondolati síkok tesznek különbözővé az állatoktól. Az irodalom a tudat leképződése mások számára látható módon. Az irodalom maga a gondolkodás.

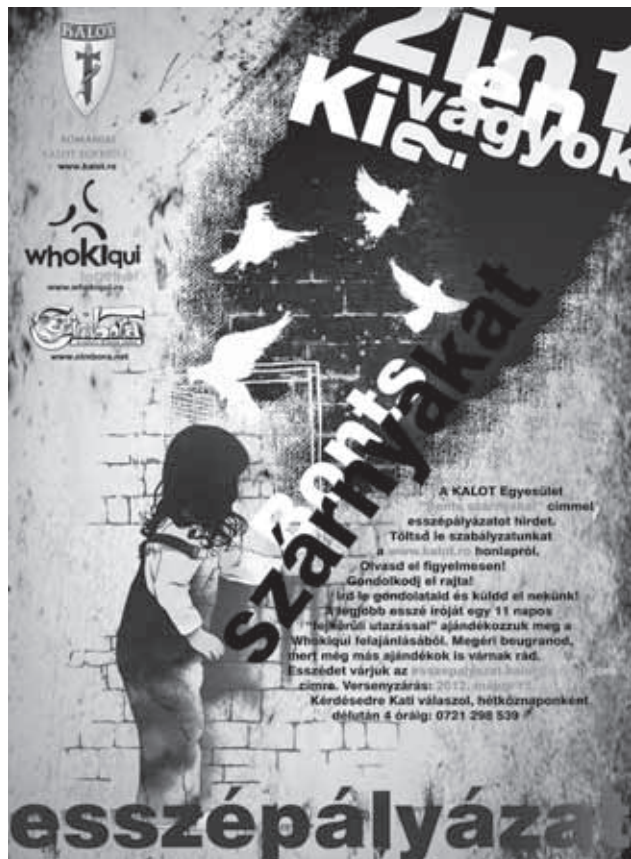
Hat- és egynéhányévesen nem rajzoltam többet, jobban, mint a többi korombeli. Rajzoltunk, de nem tudatosan. Szerettük.

Jórészt tudatosan választottam a rajzosztályt hatévesen. Tudtam, hogy rajzolni fogunk, s hogy szeretni fogom.

Ez a tudatosságom lassanként elpárolgott, izlésválság vett erőt rajtam. Gyűlöltem a festéket, utáltam rajzolni. Egy kilátástalan pillanatomban pedig megérkezett a mentő kérdés: akkor miért jársz rajzosztályba?

Ez volt a pillanat, amikor megszületett a maximalizmusom. Tehetségem sosem volt, ezt valahol mélyen

mindig is tudván ráébredtem, hogy csak rádolgozással érhetek el sikereket. Éjjel-nappal rajzoltam. Jobb akartam lenni a legjobbnaknál. Manapság munkáimból a tehetségem hiányát nem lehet megállapítani. Bár nem látszik, de elmémről dolgozom, nem érzésből. Szociológushoz hasonlóan mérem fel a környezetem reakcióit, taktikázom. Továbbra is örültem rajzolni, megfigyelek minden szembejövő embert, szájakat, orrokat. Gonosz, romlott, kettőtört, lelombozott, szomorú, groteszk, csúnya az, amit ábrázolok, lehetőség szerint esztétikusan. A boldogság és szépség ábrázolása értelmetlen. A másolás, a szirup, a boldogság megjelenítése giccs. A giccs közel a legnagyobb félelmem.

Olyat akarok ábrázolni, ami sokkol. Ami életreszóló élmény marad.

Mindezt maximalizmusból. Szolgáljak rá arra, hogy művészeti iskolába járok.

A színház egy újkeletű szenvedélyem. Gyűlöltem a gyerekelőadásokat, mert szájbarágóságok voltak. Az első, felnőtteknek szóló előadás pedig egy kivételesen gyenge zenés vígszínmű volt, ami további két évre vette el a kedvem a színházról. A megmagyarázhatatlan érzés azonban, hogy én színésznő leszek, ha nagy leszek, színházi élményeimtől függetlenül uralta a jövőképemet egészen kicsi kortomtól.

Egy nap, hetedikes koromban, a semmiből előkúszott a színházba járás gondolata. Teljes odaadással szerettem és vágytam a színházra.

Popper Péter *Színes poklát* olvasva kezdtem rájönni, hogy a színházról bennem kialakult kép meg sem közelíti azt, amit színháznak hívunk.

Színházi emberek szervezte táborokban vettem részt, ezek a táborok mélyreható ismeretekkel ruháztak fel, egyik lehetőséget adott valódi színházi tevékenységre is. Az elmúlt egy év volt a színház-éve. Minél több dolgot tudok meg róla, annál tisztábban látom, hogy mennyi mindent nem tudok még. Újszerűsége miatt gondolataimat megsze felülmúlják a színházzal kapcsolatos megérzéseim. Érzem, hogy világokat lehet mozgatni színházzal. Hihetetlen mennyiségű lehetőség rejlik benne, aminek kis töredékét aknálták ki az eddigi alkotók.

A színészkedésre való hajlamom nem csökkent, viszont előtérbe került egy újabb: a rendezés.

A rendezés sok szempontból volna tökéletes. Egy akadályt látom. Önzésemből fakadóan nehezen mondok le a színpadról, a közvetlen kommunikációról, amit a színpadra lépés jelent.

Általánosságban olyan munkára vágyom, ami nem erőltet meg. Ami mozgásban tart, sokszor akaratlanul, perpetuum mobiléhoz tudnám hasonlítani a kívánt munkát. Egyelőre csak az írással kapcsolatban érzem azt a fajta kapcsolatot, ami sokszor akaratom ellenére is arra serkent: írjak.

A képességeim

Korántsem vagyok tisztában a képességeimmel. Sokkal inkább vagyok tisztában azzal, mire nem vagyok képes.

Minden precizitást, türelmet igénylő munkára alkalmatlan vagyok, úgymint: adminisztráció, informatika, egészségügy, pedagógia, műépítészlet, s még sorolhatnám. Ezen képességeim hiányát a tapasztalataimból szűrtem le.

A reál tantárgyakkal kapcsolatos képességeim néhol átlagosnak mondhatóak. Olyan mértékben átlagosnak, hogy erősebb elhatározással meg tudnék élni belőle.

Azonban a reál ágazat is precizitást igényel, amihez nincs megfelelő motivációm. Ami ennél jóval mérvadóbb, hogy nem érdekel.

Amit szeretnék, azonban képesség hiányában lemondtam róla, az a zene. A zene művelése. Nagyon fáj, hogy sosem leszek csellóvirtuóz. Sem zeneszerző. Önmagamhoz való őszinteségem olyan fokát élem, ami megengedi ennek belátását. ►

Irodalmi pályázat I. forduló

Kedves Cimboráim!

Idén háromfordulós pályázattal lehet résztvevőt nyerni a Cimbora Kaláka Táborba a Laterna magica rovat ifjú munkatársainak. Jó játék lesz, ígérjük! Első körben, október 30-i beérkezési határidővel minden érdeklődőtől kérünk szépen egy max. 5000 leütésből álló egyéni szövegértelmezést a Quimby együttes *Don Quijote ébredése* című számának dalszövegéből. A forduló eredményeit a decemberi Cimborában tesszük közzé, ugyanakkor adjuk meg a következő forduló feladatait is.

Emellett - természetesen - pontot ér minden egyéb, közlésre, véleményezésre beküldött munka, egyéni alkotás, ötlet stb., ami a rovat szempontjából hasznosnak bizonyul. A plusz pontok a végső eredménybe fognak beszámolódni.

Munkáitokat, kérdéseiteket a megszokott e-mail címre küldhetitek: farkaswellmann@gmail.com.

Jó játékot, nagy munkakedvet kívánok mindenkinek, öreg cimborátok,

Farkas Wellmann Endre

Csillag István rajza

► Szerettem volna továbbá sakkmeister lenni. Szerettem volna, ha az a szikár ragyogású logika jellemez, ami őket jellemzi. Bántóan átlagos képességeim a sakkban ezt, sajnos, nem teszik lehetővé.

Képességet érzek magamban az irodalomhoz. A képzőművészethez nem képességet érzek, hanem épp elég tudatosságot a képességem mímelésére. Színházi élményeim sikerélmények, de távol vagyok attól, hogy átlássam az ehhez való affinitásomat.

A képességeimet, minthogy rajtuk változtatni nem tudok, megismernem és elfogadnom kell. Azt érzem, jó irányban haladok.

A lehetőségeim

A lehetőségeim, ha nem is annyira, mint a vágyaim, de formálhatóak.

Látom, mennyi minden múlik lehetőségeken, ezért megragadok majd mindent, kiépítem a lehetőségekhez

való utamat. A mai mértékű információáramlás elősegíti a lehetőségek megismerését.

Színház, irodalom, képzőművészet terén való tevékenykedésre van lehetőségem, ha nem is olyan sok, mint külföldön.

E három: vágyak, képességek, lehetőségek fényében gondolom majd át a jövőmet. Ezek fényében választok színház, képzőművészet és irodalom közül; ezek fényében metszem őket s leszek művészién kifestett, verset szavaló utcaművész; vagy ezek fényében hajítom el őket, s keresek új utat.

Ezek fényében fogok világrendítő dolgokat művelni. Túlzott komfortigényem így fog egy perpetuum mobileként működő munkát keresni.

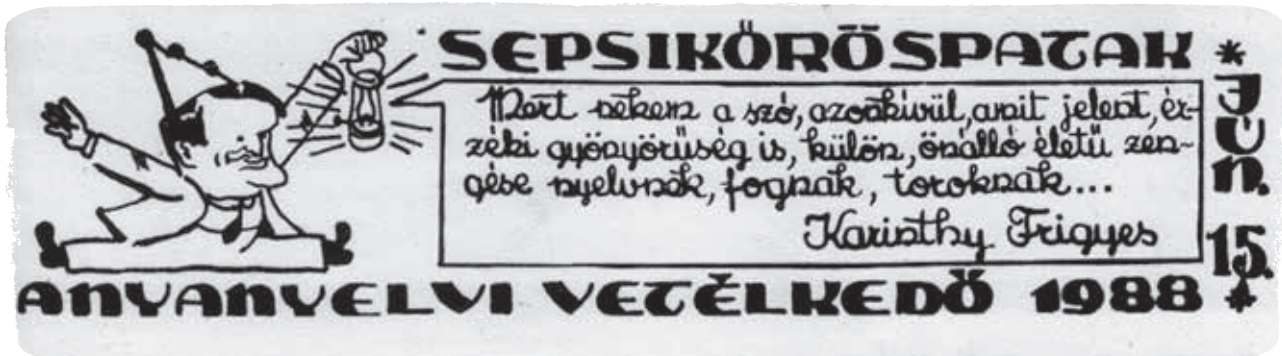
Ma még az irodalom. Jövő hét talán a képzőművészeté lesz. Talán hozzámegyek egy gazdag pasashoz, és felhagyok az emiatti folytonos aggódással. Jellemem és olykor puhaságom, sajnos, megengedné nekem ezt is.

Bármit is csinállok majd – az utolsó szélsőséges példa kivételével –, JÓL fogom csinálni. Én leszek a LEGJOBB.

Játékkalauz Karinthyval

Kónya Ádám rajza az egykori nyelvi vetélkedő könyvjelzőjén

I. Halandzsázás

A halandszáról már szó esett korábban ebben a rovatban, de nem árt megismételünk, hogy nem más mint: értelmes beszédnek ható értelmetlen szöveg, nagyképű, üres fecsegés. A halandszanyelv akár versírásra is alkalmas lehet. Íme egy halandszavers:

Mint vélgaban

A pő, ha engemély, kimár –
De mindegegy, ha vildagár ...

... mert engemély mindet bagul,
Mint vélgaban a bégahur! ...

És íme e havi kérdésünk:

Milyen irodalmi műre, milyen műfajra történik utalás az alábbi Karinthy-szövegben?

Doborza

Huj, koszmabég, huj, kereki!
Vatykos csuhászok vereki!
Dengelegi!...

II. Helyesírási lottó

Jegyezzétek le a helytelenül írott sorok számait! Három a telitalálat. Bizonyára rá fogtok jönni, hogy minden szám után kihez kapcsolható műcímek következnek.

1. Tanár úr kérem
2. Együgyű lexikon
3. Ikarusz Pesten
4. A negyedik halmazállapot
5. Mennyei riport
6. Krúdy Gyula: A negyvenkettes zenélő mordáj
7. Napóleon vége
8. Hasműtét
9. Nászutazás a föld középpontján keresztül
10. Kapillária
11. Utazás Faremidoba

Csillag István rajza

Labdarúgó

Helyezzétek el a megadott szavakat a mellékelt há-lóban. Helyes munka esetén a jelzett sorban egy híres magyar labdarúgó, egyetlen magyar, aki Aranylabdát kapott, neve a végső megfejtés.

2 betűsek: ÁG, ÁL, BP, DA, GO, HÓ, IR, MA, OL, PÁ, RÁ, RÉ, SA, TÓ

3 betűsek: ALI, ÁFA, BÉR, BOG, DIA, EPE, ETU, HÉT, KEL, KEN, KIS, LEL, LÓG, MÁL, RTL, SAV, TAG, TED, UNO, VAN

4 betűsek: AKÁR, AKOL, ARID, ÁTLÓ, DOTT, GUMÓ, IDÉN, IKEA, KÖVI, LEIR, LEVŐ, LÓRA, RALI, VÉGE

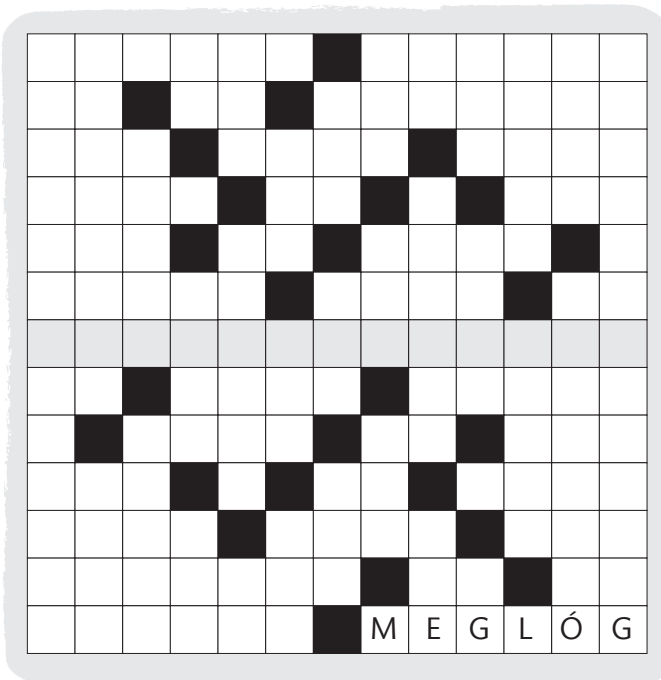
5 betűsek: AGORA, IDEKI, IRMUS, PARTY, UTÓBB, ZAB-LA

6 betűsek: AKARAT, ARAGON, GALOPP, KÓLIKA, MEGLÓG, SARKIT

7 betűsek: BELEDÖF, JÁROGAT

8 betűsek: KATONALÓ, RÁTÁMADÓ

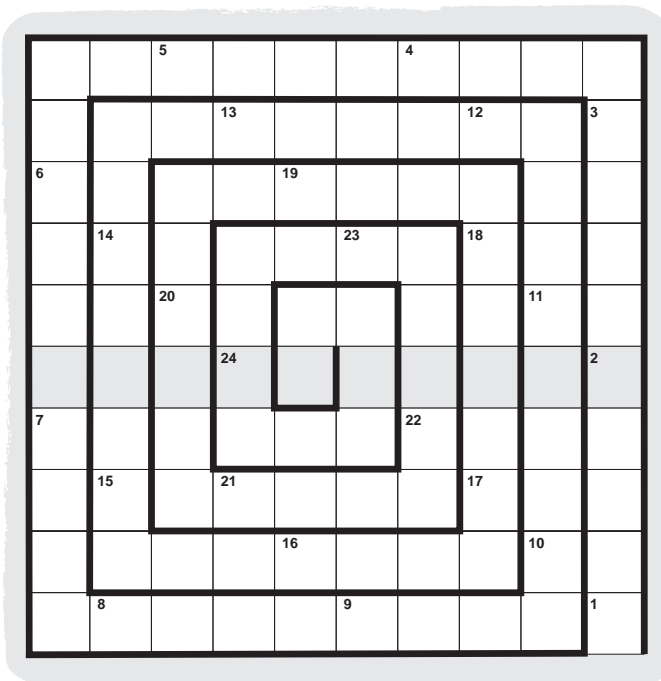
13 betűsek: A MEDÚZA TUTATJA, A FÖSVÉNY LOVAG

Csigarejtvény

Írjátok a csigavonalba a meghatározásoknak megfelelő ötbetűs szavakat (kivével az utolsó szó, amely nyolc-betűs). Minden szó utolsó betűje egyben a következő szó első betűje is. Ha kitöltöttétek a csigavonalat, a kiemelt sorban egy magyar író neve lesz a végső megfejtés, egyik közsimert műve az *Elsodort falu*.

Meghatározások: **1.** Egyszerű gép, vagy magasra tartó. **2.** A pokol lakója. **3.** Athéni. **4.** Verem. **5.** Bízik valamiben. **6.** Nyári étel zöldségekből. **7.** Van ilyen palacsinta is, tejtermékkel töltik. **8.** Cipő része. **9.** Labdarúgó, aki kézzel is megfoghatja a labdát. **10.** Erdélyben is élő népcsoport. **11.** Idegesít. **12.** Halom. **13.** Egymás után mond. **14.** Pihen, vagy csomót oldoz. **15.** Nyájat hajt. **16.** Eszik a tehén vagy a juh. **17.** Lelakatul. **18.** Európai nép, de építészeti stílus is. **19.** Iskolai szolgálatos. **20.** Teniszpálya-borítás lehet vagy égéstermék. **21.** Tengeri rabló. **22.** Muzsikál. **23.** Földre hajt. **24.** Szobába valakit belökő.

Találós kérdés

Mi lesz a szendvicsből, ha ráül a medve? (A poén a rejtvényben.)

Vízszintes: 1. A válasz első része. 7. Szigligeti ..., magyar színműíró volt. 8. Lamartine francia költő híres verse. 9. Verssorok összecsengése. 10. ... Land, Verne hőse. 12. Negatív elektród. 14. Paripa. 15. A válasz befejező része.

Függőleges: 1. Fiókba tesz. 2. Olaszországi város. 3. Tagadószó. 4. Piperkőc, ficsúr, angol szóval (DANDY). 5. Keresztül. 6. Fonalat készít vagy nagy erővel visz a víz. 11. Az orrához. 13. Puha fém, régen írtak is vele.

1	2	3	4	5	6
7			8		
9			10	11	
12		13		14	
15					

	A képen látható angol író	Mérges	Bizonyos ideje	Görög betű	Kábitószér	Angol olaj (OIL)	Ujjával feleje bök	Félelem!	Svéd autójel	Szántó-eszköz	Gramm		
Japán autójel	Az író műve Ilyen szám az X										Az író regénye Urán Más irányba kényszerítés		
Zenei műfaj									Ébred Német város				
Női név				Tűzet szünet Juttat népiesen				Szükséges 55 Rómában					
Eme párja		Gally Azt követően				40 rabló babája Névmás				Magatok Hangtalan			
Nem ismer be					Fél évszázad								
Gondol								Hosszú ... ereszt, dumál					
Névelő	Középen szűrl New ..., város										Orosz űrállomás Katona		
Ajtót tár											... Kán, tatár vezér		
Későre													
World Record		Nitrogén		Karimás fejfedő	Jegyzetel	Ordit	Oda-vissza női név	Családnév					
Báj		Hajnalban						Becézett Anna					
			Körömmel kiszed Veteményes								Zorro Szemmel érzékel		
Kén vegyjele	Agyag-fuvola								Lenti helyre				
Francia autójel	A máj váladéka								Nulla				
Nyáját hajt					Dehogyl Tantál vegyjele		Dalos Arra-fele!						
	Nem páros								Bizonyos ideje Római 100				
... székes-egyház esperese volt	SZ										Pontos betű		

KÓNYA ÉVA

Fél évezred szemüvegesei festményeken

Hieronymus Bosch Fújatókat javító mesterének nagy tudományát a szemüveg mellett a háttérben látható bagoly is jelképezi (15. század)

A nem éppen rokonszenves és orrukra gyakran szemüveget csíptető adószedők több 16. századi festményen is feltűnnek (Quentin Massys: Adószedők, 1550 körül)

A Divan Japonais kávézó monoklis igazgatója (a többnyire ugyancsak monoklit viselő) Henri de Toulouse-Lautrec plakátján (1892-1893)

Jan Steel Falusi iskolájának szemüveges oskolamestere és nem éppen tanulóikba mélyedő nebulói (1670)

A 19. században a gyakran drágakövekkel díszített nyéllal ellátott lornyon inkább divatkellék volt, mint a látásjavítás eszköze (Borsos József: Hölgy lornyonnal, 1856)

Rendeld meg most
a **Cimborát**
a 2012-2013-as tanévre!

Éves előfizetési díj:

30 RON (3,33 RON / lapszám)

Az előfizetési díjat két részletben is kifizetheted
(október 25-ig, illetve január 25-ig).

A Cimborá ára nem előfizetőknek:

4 RON / lapszám.

- KERESD AZ ISKOLAI TERJESZTŐNÉL •
- érdeklődj a 0752-062-885-ös telefonszámon •
- írd a cimboramail@gmail.com címre •

www.cimboranet.net